

Discovering the Archaeologists Vlaanderen 2012-2014

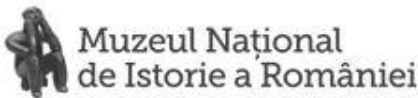
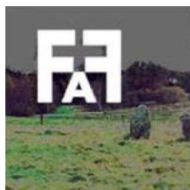
Ameels Vera

Agentschap Onroerend Erfgoed

Gepubliceerd door agentschap Onroerend Erfgoed 2014

All contents copyright © 2014 by agentschap Onroerend Erfgoed.

ASSOCIAÇÃO PROFISSIONAL DE ARQUEÓLOGOS

Faculty of History and Philosophy

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 3.0 Unported License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/> or send a letter to Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

Under the terms of this licence, **you are free:**

- **to Share** - to copy, distribute and transmit the work
- **to Remix** – to adapt the work
- to make commercial use of the work

Under the following conditions:

- **Attribution** — You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).

With the understanding that:

- **Waiver** — Any of the above conditions can be **waived** if you get permission from the copyright holders.
- **Public Domain** — Where the work or any of its elements is in the **public domain** under applicable law, that status is in no way affected by the licence.
- **Other Rights** — In no way are any of the following rights affected by the licence:
 - Your fair dealing or **fair use** rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
 - The authors' **moral** rights;
 - Rights other persons may have either in the work itself or in how the work is used, such as **publicity** or privacy rights.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the licence terms of this work.

The publisher has used its best efforts in preparing this book, and the information provided herein is provided "as is." Agentschap Onroerend Erfgoed makes no representation or warranties with respect to the accuracy or completeness of the contents of this book and specifically disclaims any implied warranties of merchantability or fitness for any particular purpose and shall in no event be liable for any loss of profit or any other commercial damage, including but not limited to special, incidental, consequential, or other damages.

ISBN 9789075230420

This project acted as the Flemish component of the transnational *Discovering the Archaeologists of Europe 2012-14* project, which was administered by York Archaeological Trust with financial support from the Lifelong Learning Programme of the European Commission. This report reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained there

Inhoud

Tabellen	5
Figuren	7
Managementsamenvatting	8
Inleiding	10
Eerder onderzoek	12
Methodologie	14
De archeoloog en het archeologisch werkveld in Vlaanderen	16
Vlaanderen	16
Het wetgevend kader	17
Het begrip archeoloog	18
Het archeologisch werkveld	20
Resultaten van het onderzoek	35
Tewerkstelling in de archeologische sector	35
Geslacht	43
Leeftijd	46
Personen met een beperking	52
Nationaliteit	54
Tewerkstellingsvoorwaarden	57
Tewerkstellingsregime: voltijdse of deeltijdse tewerkstelling	57
Contractduur	59
Salarissen en vergoedingen	63
Opleiding	69
Opleidingsniveau	69
Opleidingsnoden of vaardigheidsbehoeften	72
Evolutie van de tewerkstelling	74
Verwachtingen voor de tewerkstelling in de archeologische sector	76
Conclusie	78
Bibliografie	79
Geconsulteerde websites (januari 2013 – mei 2014)	80

Tabellen

Tabel 1	Overzicht van de resultaten op basis van de bevraging van de provinciale diensten betreffende de eigen activiteiten	24
Tabel 2	Overzicht van de resultaten van de bevraging bij de provinciale diensten betreffende de eigen activiteiten	24
Tabel 3	Overzicht van de resultaten van de bevraging : Activiteiten in eigen beheer	27
Tabel 4	Overzicht van de resultaten van de bevraging - activiteiten uitbesteed door	27
Tabel 5	Overzicht van de resultaten van de bevraging : Activiteiten uitgevoerd	32
Tabel 6	Overzicht van de resultaten van de bevraging : activiteiten uitbesteed	32
Tabel 7	Overzicht van de archeologische spelers in Vlaanderen (31/12/2013)	34
Tabel 8	overzicht van het aantal medewerkers per bedrijf	38
Tabel 9	Overzicht van het aantal archeologen per bedrijf	38
Tabel 10	Overzicht van het aantal personen tewerkgesteld binnen het archeologisch werkveld in Vlaanderen	40
Tabel 11	Aantal archeologen tewerkgesteld binnen de verschillende organisaties in het archeologisch werkveld in Vlaanderen	41
Tabel 12	Aantal archeologische medewerkers en archeologen in de archeologische sector in Vlaanderen, per geslacht en per organisatiegroep	44
Tabel 13	Aantal mannelijke en vrouwelijke medewerkers en archeologen in het totale archeologische werkveld in Vlaanderen	45
Tabel 14	Aantal werkende vrouwen en mannen in het Vlaams Gewest (2013) (Bron: Statistics Belgium)	45
Tabel 15	Totaal aantal medewerkers en aantal archeologen per leeftijdsgroep	47
Tabel 16	Totaal aantal medewerkers en aantal archeologen per leeftijdsgroep	47
Tabel 17	Totaal aantal medewerkers en aantal archeologen per leeftijdsgroep bij de intergemeentelijke diensten	48
Tabel 18	Aantal archeologen per leeftijdscategorie bij privébedrijven	48
Tabel 19	Aantal archeologen per leeftijdscategorie bij de universiteiten	49
Tabel 20	Opdeling van het aantal archeologen per leeftijdscategorie in het totale archeologische werkveld	50
Tabel 21	Opdeling van archeologen volgens geslacht en leeftijdscategorie in het vlaamse archeologische werkveld	51
Tabel 22	Opdeling van alle medewerkers volgens geslacht en leeftijdscategorie in het Vlaamse archeologische werkveld	51
Tabel 23	Opdeling van het aantal archeologen en het aantal medewerkers per organisatiegroep en per nationaliteit (Belg, niet-Belg, EU, niet-EU)	55
Tabel 24	Overzicht van het aantal vacatureberichten van de Vlaamse Overheid gepubliceerd op Archeonet in de periode 2008-2013 per tewerkstellingsregime	57
Tabel 25	Overzicht van het aantal vacatureberichten van steden en gemeenten gepubliceerd op archeonet in de periode 2008-2013 per tewerkstellingsregime	58
Tabel 26	Overzicht van het aantal vacatureberichten van universiteiten gepubliceerd op Archeonet in de periode 2008-2013 per tewerkstellingsregime	58
Tabel 27	Overzicht van het aantal vacatureberichten van privébedrijven gepubliceerd op archeonet in de periode 2008-2013 per tewerkstellingsregime	58
Tabel 28	Aantal en procentuele verhouding van tijdelijke contracten en contracten met onbepaalde duur bij archeologen per organisatiegroep	59
Tabel 29	Aantal en procentuele verhouding van tijdelijke contracten en contracten van onbepaalde duur bij alle medewerkers, opgedeeld per organisatiegroep	60
Tabel 30	Contractduur bij de vacatures gepubliceerd op archeonet in de periode 2008-2013 van het agentschap Onroerend Erfgoed en de privébedrijven	60
Tabel 31	Overzicht van de looptijd van de contracten bij het agentschap Onroerend Erfgoed op basis van de vacatureberichten op Archeonet in de periode 2008-2013	61
Tabel 32	Overzicht van de looptijd van de contracten bij de privébedrijven op basis van de vacatureberichten op Archeonet in de periode 2008 - 2013	62
Tabel 33	Gemiddeld bruto startloon per diplomaniveau (in euro) in Vlaanderen (bron: Salarisenquête 2012)	63
Tabel 34	Gemiddelde brutostartlonen (≤5 jaar ervaring) per opleiding (in €) (bron: salarisenquete 2012)	64

Tabel 35	Functieniveau's bij de Vlaamse Overheid	64
Tabel 36	Overzicht van een aantal van de meest voorkomende graden en salarisschalen bij	65
Tabel 37	Berekening van het loon van een archeoloog op basis van de salarissimulator van de Vlaamse Overheid, (15/04/2014)	66
Tabel 38	Berekening van het loon van een opgraver/depotmedewerker gebaseerd op de salarissimulator van de Vlaamse Overheid, (15/04/2014)	66
Tabel 39	Loongegevens van archeologen voltijds tewerkgesteld in de openbare sector (brutolonen op basis van personeelsgegevens)	67
Tabel 40	Loongegevens van voltijds tewerkgesteld archeologen in de private sector (brutolonen op basis van bevraging)	67
Tabel 41	Loongegevens voor het totale archeologische werkveld in vergelijking tot het gemiddeld brutomaandloon in het Vlaams Gewest. (brutolonen op basis van bevraging en Statistics Belgium)	68
Tabel 42	Functieniveaus bij de Vlaamse Overheid en corresponderende diploma's (bron: Werken voor Vlaanderen)	69
Tabel 43	Aantal medewerkers per opleidingsniveau bij steden en gemeenten op basis van de resultaten van de bevraging.	70
Tabel 44	Hoogste opleidingsniveau van de medewerkers in het volledige archeologisch werkveld in Vlaanderen	71
Tabel 45	Opleidingsnoden zoals aangegeven door de respondenten tijdens de bevraging	73
Tabel 46	Evolutie van het aantal personeelsleden bij steden en gemeenten	74
Tabel 47	Evolutie van het aantal personeelsleden bij privébedrijven	75
Tabel 48	Aantal vacatures gepubliceerd op Archeonet per takenpakket voor de periode 2008 t.e.m. 2013	75
Tabel 49	Aantal respondenten van de respondenten over de evolutie in de komende jaren bij steden en gemeenten	76
Tabel 50	Verwachting van de evolutie in de komende jaren bij privébedrijven (aantal respondenten)	77

Figuren

Figuur 1 Kaart met de Europese projectpartners	10
Figuur 2 Situering van het Vlaams Gewest binnen België en Europa (in donkergroene kleur, Brussel is gearceerd).....	16
Figuur 3 De provincies 1. Antwerpen 2. Limburg 3. Oost-Vlaanderen 4. Vlaams-Brabant 5. West-Vlaanderen	22
Figuur 4 Overzicht van de intergemeentelijke archeologische en onroerenderfgoeddiensten	28
Figuur 5 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers archeologie t.o.v. het totale aantal medewerkers van het agentschap Onroerend Erfgoed (bron: personeelsgegevens agentschap Onroerend Erfgoed, (20/02/2014)).....	36
Figuur 6 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers archeologie verdeeld per team binnen het agentschap Onroerend Erfgoed (bron: personeelsgegevens agentschap Onroerend Erfgoed, (20/02/2014)).....	36
Figuur 7 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers archeologie met en zonder diploma archeologie van het agentschap Onroerend Erfgoed	36
Figuur 8 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers per organisatiegroep tewerkgesteld in het archeologisch werkveld in Vlaanderen	40
Figuur 9 Procentuele verhouding van het aantal archeologen per organisatiegroep in het archeologisch werkveld in Vlaanderen.....	41
Figuur 10 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers met en deze zonder diploma archeologie in het archeologische werkveld in Vlaanderen	42
Figuur 11 Procentuele verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke archeologen tewerkgesteld in de archeologische sector in Vlaanderen	44
Figuur 12 Percentage van werkende mannen en vrouwen in het Vlaams gewest (2013)(Bron: Statistics Belgium)	45
Figuur 13 Procentuele verdeling per leeftijdscategorie van de medewerkers archeologie bij de Vlaamse Overheid	46
Figuur 14 Procentuele verdeling per leeftijdscategorie van de archeologen bij de Vlaamse Overheid	47
Figuur 15 Procentuele verdeling per leeftijdscategorie van de archeologen bij privébedrijven	48
Figuur 16 Procentuele verdeling per leeftijdscategorie van de archeologen bij de universiteiten	49
Figuur 17 Procentuele verhouding van het aantal archeologen epr leeftijdscategorie in het Vlaamse archeologisch werkveld	50
Figuur 18 Procentuele verhouding van de archeologen met Belgische nationaliteit en de archeologen met andere nationaliteit in de privésector	54
Figuur 19 Procentuele verhouding van het aantal archeologen met de Belgische nationaliteit en met een andere nationaliteit binnen het Vlaamse archeologische werkveld.....	55
Figuur 20 Procentuele verdeling van de medewerkers per functieniveau bij het agentschap Onroerend Erfgoed.....	69
Figuur 21 Procentuele verhouding van het aantal vacatures gepubliceerd op Archeonet per jaar voor de periode 2008-2013	75

Managementsamenvatting

Doelstelling van het project

Dit rapport kwam tot stand in het kader van het project *Discovering the Archaeologists of Europe 2012-2014*. De focus ligt vooral op het verzamelen van info over de aard en de schaal van archeologische tewerkstelling in de deelnemende landen. In dit rapport werden gegevens verzameld omtrent de Vlaamse arbeidsmarkt.

Samenvatting van de resultaten

Geschat aantal archeologen in Vlaanderen

Het aantal medewerkers in het Vlaamse archeologische werkveld wordt geschat op 483, waarvan 323 archeologen.

Leeftijd, geslacht, nationaliteit en lichamelijke beperkingen

Wanneer het volledige archeologisch werkveld in Vlaanderen bekeken wordt zien we een overwicht aan min-40-jarigen. Dit overwicht is het meest uitgesproken in de privésector.

Bij de min-40-jarigen zijn de mannelijke archeologen beperkt in de meerderheid. Bij de plus-40-jarigen is het aantal vrouwelijke archeologen duidelijk in de minderheid.

Het grootste deel van de medewerkers en archeologen heeft de Belgische nationaliteit.

Voor zover nagegaan kon worden zijn een beperkt aantal personen met een beperking tewerkgesteld binnen de archeologische sector.

Tewerkstellingsvoorwaarden

Archeologen zijn bijna in alle gevallen voltijds tewerkgesteld. Deeltijdse tewerkstelling blijft hoofdzakelijk beperkt tot de technische en administratieve medewerkers.

Het merendeel van de archeologen heeft een contract van onbepaalde duur. De brutolonen van archeologen in de private sector liggen beduidend lager dan deze in de openbare sector. Het gemiddeld loon van alle archeologen bij de privébedrijven ligt veel lager dan het gemiddelde van de intellectuele en wetenschappelijke beroepen van alle loontrekkenden in het Vlaamse gewest en ook lager dan het gemiddelde bij alle Vlaamse loontrekkenden.

Opleidingsgegevens

Twee derden van de medewerkers in het totale archeologische werkveld beschikken over een diploma archeologie.

Werkgevers signaleren duidelijk opleidingsnoden. Deze zijn doorgaans gelinkt aan vaardigheden die onmiddellijk toepasbaar zijn op het terrein. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat bodemkunde en geologie voldoende gekend zijn en 1/3 van de respondenten wenst de praktijkervaring en ICT-kennis van de medewerkers te verhogen.

Groei van de sector

Wanneer we de vacatures gepubliceerd op Archeonet voor de periode 2008- 2013 bekijken zien we vooral een piek in 2010. Nadien zien we geen groei in de tewerkstelling meer. Vooral in de openbare sector zien we een terugval in het aantal vacatures van 23 in 2010 tot 0 in 2013. Bijkomende tewerkstelling in de openbare sector wordt niet verwacht. Een aantal privébedrijven verwachtte eind 2013 een lichte groei .

Inleiding

Dit rapport kwam tot stand in het kader van het project Discovering the Archaeologists of Europe 2012-2014.

Discovering the Archaeologists in Europe startte in 2006 als een transnationaal project, deels gefinancierd door de Europese Commissie. In twaalf Europese landen werd informatie verzameld over de archeologische arbeidsmarkt. De doelstelling van het eerste project was transnationale mobiliteit van archeologen doorheen Europa stimuleren.

Dit project werd in de periode 2012-2014 herhaald en uitgebreid, opnieuw deels gefinancierd door de Europese Commissie, als Discovering the Archaeologists of Europe 2012-2014. Het uitgebreide project betreft 23 deelnemende organisaties uit 21 Europese landen, met name Oostenrijk, Cyprus, Tsjechië, Duitsland, Griekenland, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Spanje, Italië, Letland, Noorwegen, Estland, Polen, Portugal, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Bosnië-Herzegovina, Nederland, België (Vlaanderen) en Denemarken (Figuur 1).

Figuur 1 Kaart met de Europese projectpartners¹

¹ <http://www.discovering-archaeologists.eu/>

Het statuut van de projectpartners verschilt per deelnemend land. Er zijn zowel overheidsinstellingen, universiteiten, vakbondsorganisaties als musea die instaan voor het onderzoek in de verschillende landen. The York Archaeological Trust is projectcoördinator. De European Association for Archaeologists is medeverantwoordelijk voor de valorisatie van het project en de verspreiding van de resultaten.

Waar de focus in het eerste project voornamelijk op mobiliteit lag, ligt de focus in het tweede project vooral op het verzamelen van info over de aard en de schaal van archeologische tewerkstelling in de verschillende landen. De deelnemende organisaties verzamelen en analyseren gegevens omtrent de nationale arbeidsmarkt. Deze verandering in focus volgt een verschuiving in de prioriteiten van het Life Long Learning Programma naar de ondersteuning van individuen en bedrijven in de gewijzigde condities die volgden op de grote economische crisis van 2008. Als gevolg daarvan werd het project 2012-2014 ontworpen volgens de richtlijnen van de Europese Commissies Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie, die met het initiatief "Nieuwe vaardigheden voor nieuwe banen", beter wil inspelen op de toekomstige vraag naar vaardigheden op de arbeidsmarkt, en het aanbod en de vraag naar vaardigheden beter op elkaar wil afstemmen. Het project draagt zo ook bij aan de Europa-2020-strategie.

Het rapport schets achtereenvolgens het eerder onderzoek, de methodologie en de Vlaamse situatie. Vervolgens gaat het rapport in op verschillende thema's die binnen het Europese onderzoeksproject gedefinieerd werden.

Eerder onderzoek

Onderzoek naar arbeidsmarktindicatoren voor archeologen is tot op heden vrij beperkt in de Vlaamse context. De belangrijkste onderzoeken worden hieronder kort beschreven.

In 2008 werd het onderzoek in het kader van het Discovering the Archeologists of Europe-project uitgevoerd door M. Lodewijckx van de Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven)². Er werd geopteerd om een gecombineerde bevraging uit te voeren; enerzijds naar de structuur en het personeelsbestand van de diverse diensten, instituten, bedrijven en verenigingen, en anderzijds naar de arbeidssituatie en concrete verzuchtingen van de individuele archeologen, gespecialiseerde onderzoekers, technici en amateurarcheologen. Door instituten, bedrijven en verenigingen werden 11 Nederlandstalige en 7 Franstalige dossiers ingediend en door 78 Nederlandstaligen en 46 Franstaligen werden individuele antwoorden bezorgd. 15 % van het aantal uitgestuurde vragenlijsten werd beantwoord. Deze informatie werd aangevuld met informatie over de Belgische arbeidsmarkt die via andere bronnen werd verzameld. De onderzoeksresultaten geven aan dat er 586 personen in de archeologische sector in België tewerkgesteld waren. Hiervan waren 349 archeologen en natuurwetenschappers binnen het Nederlandstalige taalgebied werkzaam. Deze groep van archeologen en wetenschappers werd bijgestaan door 67 technici en ander gespecialiseerd personeel. Bovendien waren 97 Nederlandstalige administratieve medewerkers en 73 arbeiders en ander lager personeel voltijds actief.

Onafhankelijk van het DISCO-project, voerde het Forum Vlaamse Archeologie vzw (FVA) in mei-juni 2009 een informele ledenbevraging uit omtrent de archeologische arbeidsmarkt in Vlaanderen. Het FVA ontving 62 ingevulde enquêtes. Uit deze bevraging bleek dat 85 % ervan werd ingevuld door archeologen die in de sector werkzaam waren. 44 onder hen waren aan de slag in Vlaanderen, 4 archeologen werkten voor een buitenlandse werkgever (maar met archeologie in Vlaanderen als werkterrein) en 6 personen hadden een archeologische job in het buitenland. Alle aspecten van de archeologische activiteiten kwamen in de resultaten aan bod: 39% veldarcheologen, 19% archeologen werkzaam in beleid en beheer en 17% uitvoerders op organisatorische vlak. Hiervan waren bijna de helft van de respondenten werkzaam bij de Vlaamse Overheid en ongeveer evenveel personen werkten voor een privaat bedrijf. De respondenten hadden tussen 2 en meer dan 15 jaar dienst. Uit de bevraging bleek dat de respondenten in 2009 eerder negatief gestemd waren over hun werkzekerheid. Over de verloning waren ze dan weer matig positief³.

In 2010 werd in het kader van het ACE-project (Archaeology in Contemporary Europe) een bevraging uitgevoerd in België door het voormalig Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed (nu Agentschap Onroerend Erfgoed). Het project, waarbij dertien Europese partners samenwerkten, ging in op verschillende subthema's waaronder ook het thema 'archeologie als beroep'. De doelstelling was inzicht verwerven in de manier waarop het archeologische beroep in de verschillende Europese partnerlanden werd ingevuld. In dit kader werd ook een enquête gehouden bij alle instellingen en organisaties die archeologen tewerkstelden in België. De respons op deze bevraging bleek zeer verschillend in de verschillende gewesten

² Lodewijckx M., 2008

³ Forum Vlaamse Archeologie, 2010

en er werd dan ook voor geopteerd om enkel de Vlaamse resultaten verder te verwerken. Het onderzoek signaleerde een grote toename sinds 2006 van het aantal archeologische onderzoeken die door de bouwheer worden gefinancierd, veelal op landelijke sites. Verder werd over de tijdsperiode 2006-2010 ook een toename van het aantal operatoren, de uitbouw van een commerciële sector en een toename van de tewerkstelling in privébedrijven, waargenomen. Opmerkelijk was de bevinding dat het aantal jobs in de sector toenam ondanks de economische crisis. Daarnaast werd ook de aandacht gevestigd op een wijziging in de werksituatie (taken en verantwoordelijkheden) van archeologen tewerkgesteld in openbare instelling (van wetenschappelijk onderzoek naar focus op beleid en beheer). Het onderzoek concludeerde dan ook dat de archeologische sector anno 2010 een snel veranderende werkomgeving was.

Methodologie

Omdat uit voorgaande onderzoeken (DISCO, 2008 en ACE, 2010) bleek dat het zeer moeilijk was een bevraging voor gans België te coördineren, opteerde het agentschap Onroerend Erfgoed ervoor om bij dit project te focussen op het eigen werkingsgebied, nl. het Vlaamse Gewest.

Dit onderzoek beoogt het in kaart brengen van de archeologische arbeidsmarkt.

Dit gebeurt aan de hand van een aantal vragen omtrent personeelsbezetting (op datum van 31/12/2013), opleiding en verwachtingen.

De gegevens werden verzameld in de periode augustus 2013 – maart 2014.

De provinciale, stedelijke en gemeentelijk, intergemeentelijke archeologische diensten, en privébedrijven werden bevraagd door middel van de binnen het Europese project uitgewerkte vragenlijst.

Het personeelsbestand van de Vlaamse Overheid werd gescreend met de bevraging als uitgangspunt.

De vragenlijst werd per mail naar de verantwoordelijken van de archeologische diensten en de bedrijfsleiders van archeologische onderzoeksbureaus gestuurd.

In augustus 2013 werden de eerste e-mails uitgestuurd met een excell-bestand in bijlage. Een eerste herinneringsmail werd op 1 oktober 2013 gestuurd. Aangezien de respons na deze eerste herinnering laag was en het aantal antwoorden te laag was om analyses op te doen werd ervoor geopteerd om in januari 2014 een tweede herinneringsronde te organiseren per telefoon met een sterk vereenvoudigde vragenlijst.

Deze tweede herinnering leverde een finale responsgraad op van 67% bij de privébedrijven en 37 % bij de steden, gemeenten, provincies en intergemeentelijke diensten.

Uit de analyse op de finale datasets blijkt dat het item-non-response voor sommige vragen hoog lag. De verwerking van deze bevraging leerde evenwel dat niet alle vragen door iedereen even consequent werden ingevuld. Daarnaast maakte de vereenvoudiging van de vragenlijst dat sommige nuances verloren gingen en verder doorgedreven interpretatie niet mogelijk is. Daarom werd een bijkomend onderzoek gedaan aan de hand van secundaire databronnen.

In eerste instantie werden de jaarrekeningen van 2010, 2011 en 2012 bekeken voor onder meer gegevens en evolutie omtrent aantal personeelsleden. Deze werkwijze heeft evenwel een aantal beperkingen. Ten eerste blijkt niet ieder bedrijf een jaarrekening neer te leggen. Ten tweede verschilt de inhoud en dus ook de aangeleverde informatie sterk van bedrijf tot bedrijf. Ten derde vormt bij een aantal bedrijven de afdeling archeologie slechts een afdeling binnen een groter geheel. Daardoor valt niet te achterhalen welk aandeel ze hebben in de jaarrekening.

Ook de websites van de bedrijven en universiteiten werden geconsulteerd. Deze geven in vele gevallen een overzicht van het personeelsbestand waardoor het aantal medewerkers (zij het vaak zonder de projectmedewerkers) en een genderopdeling afgeleid kan worden. In een groot aantal gevallen kan in combinatie met gegevens van sociale media ook leeftijd, nationaliteit en opleidingsniveau achterhaald worden.

Voor de intergemeentelijke archeologische en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten werd beroep gedaan op de jaarverslagen die jaarlijks op basis van de resultaatsverbintenis met het agentschap ingediend worden.

Om inzicht te krijgen in de jobgroei doorheen de voorbije jaren werd naast de bevraging ook een vacaturedatabank opgesteld op basis van de vacatureberichten op Archeonet⁴. Zowel overheden als privébedrijven maken gebruik van dit kanaal om vacatures te verspreiden.

Ook hier dient een kanttekening gemaakt te worden. In Vlaanderen is de archeologische privémarkt beperkt. Hierdoor wordt de informatie over vacatures vaak mondeling verspreid, spreken bedrijfsleiders archeologen persoonlijk aan voor een nieuwe vacature of worden beschikbare archeologen na spontane sollicitatie aangesteld. In de publieke sector worden vacatures meestal officieel bekend gemaakt.

Voor zover mogelijk worden de verzamelde gegevens weergegeven per organisatie, gevolgd door een samenvatting. Bij een aantal onderzoeksvragen is de informatie evenwel niet voor iedere organisatie beschikbaar. In die gevallen wordt steeds een voorbeeld uit de publieke sector en de private sector aangehaald.

In een aantal gevallen worden ook vergelijkbare onderzoeksgegevens binnen het Vlaams Gewest aangehaald om ook de context in beeld te brengen.

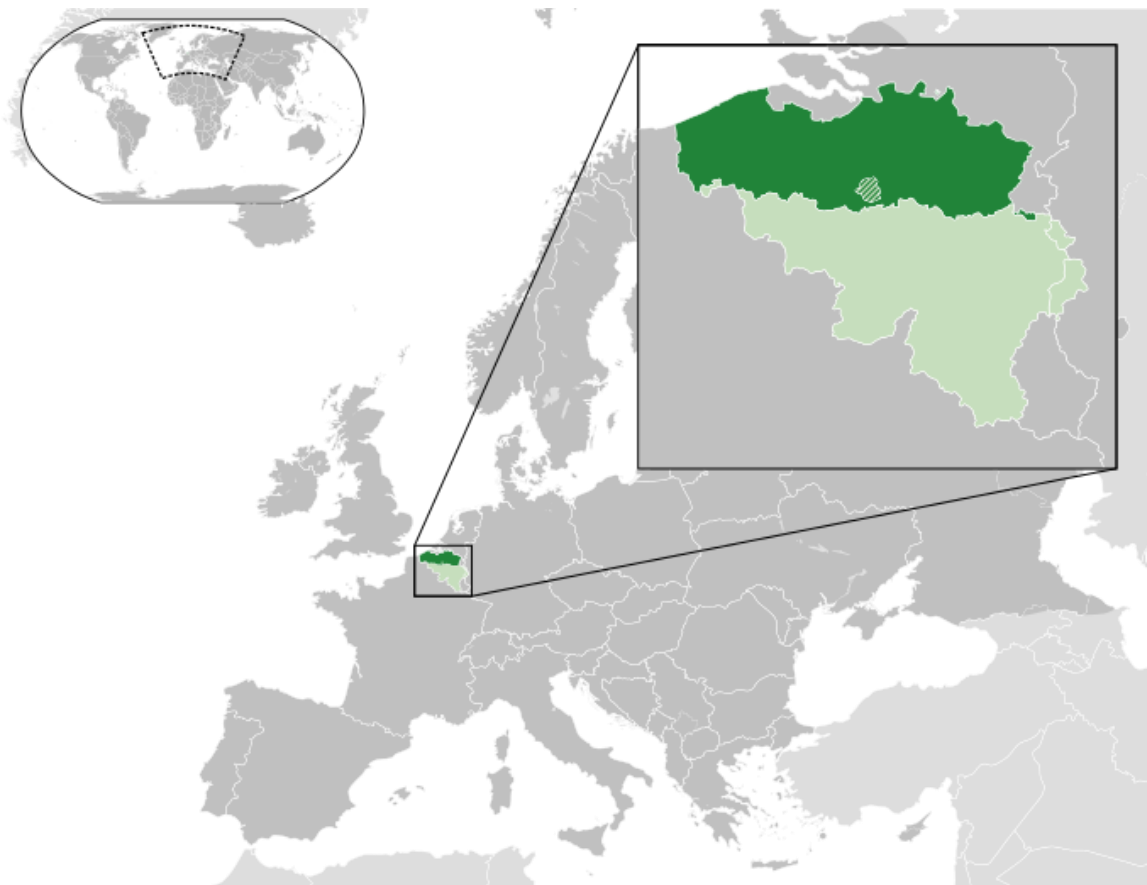
⁴ Deze Vlaamse nieuws- en portaal-site verzamelt sinds 2005 dagelijks de berichtgeving inzake archeologie. De website, een project van erfgoedvrijwilligers, los van enige overheid, belangengroep of instelling, is opgevat als een nieuwsblog en houdt zowel professionelen als geïnteresseerden op de hoogte van de recentste informatie over de Vlaamse archeologie, monumenten en landschapszorg. De inhoud van de site is zeer divers: resultaten van opgravingen, aankondigingen van activiteiten, studiedagen, publicaties, persartikels, vacatures, een evenementenkalender en een pagina met nuttige links. Ook het beleid rond archeologie en erfgoedzorg kan via de website op de voet worden gevolgd. Met ca. 800 bezoekers per dag is Archeonet in de voorbije jaren uitgegroeid tot een veelgebruikt instrument in de sector.

De archeoloog en het archeologisch werkveld in Vlaanderen

Gezien de Europese context waarbinnen het project tot stand kwam wordt eerst de Vlaamse situatie kort geschetst

Vlaanderen

België is ingedeeld in gemeenschappen en gewesten met elk een eigen regering en parlement (de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaams Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest). Vlaanderen is het noordelijk deel van België waar Nederlands de officiële taal is (Figuur 2).

Figuur 2 Situering van het Vlaams Gewest binnen België en Europa (in donkergroene kleur, Brussel is gearceerd).

De Vlaamse Gemeenschap is bevoegd voor de persoonsgebonden materies binnen de Nederlandstalige gemeenschap van België, het Vlaams Gewest voor de grondgebonden materies op het grondgebied Vlaanderen. Archeologie is in Vlaanderen een gewestmaterie, een bevoegdheid van het Vlaams Gewest en de Vlaamse minister bevoegd voor Onroerend Erfgoed. De instellingen van het Vlaams Gewest (o.a. voor economie, werkgelegenheid, openbare werken, landbouw en ook archeologie, monumenten en landschappen) en die van de Vlaamse Gemeenschap (o.a. voor cultuur, onderwijs en welzijn) werden samengevoegd tot één enkele Vlaamse overheid, bestaande uit het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering. Het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering zijn gevestigd in Brussel, maar Vlaanderen oefent in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest enkel gemeenschapsbevoegdheden uit.

Het Vlaams Gewest telt 5 provincies (Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, Limburg en Antwerpen) en 308 gemeenten.

Vlaanderen behoort tot één van de meest verstedelijkte en dichtstbevolkte gebieden in de Europese Unie. Het Vlaams Gewest heeft een oppervlak van 13.521 km² en telde op 01/01/2013 6.381.859 inwoners (49,38 % mannen – 50,62 % vrouwen) wat neerkomt op een bevolkingsdichtheid van 471,95 inwoners per km² ⁵.

Elke inwoner heeft immers ruimte nodig om te wonen, te werken, te ontspannen en om zich te verplaatsen. Hiervoor wordt ruimte bebouwd of verhard. Met een aandeel bebouwde oppervlakte van meer dan 25% behoort Vlaanderen bij de absolute koplopers in Europa. Er wordt dagelijks zo'n 6ha ruimte ingenomen door functies die minstens een gedeeltelijke verharding teweegbrengen.⁶ Dit impliceert een grote druk op het archeologisch patrimonium.

Het wetgevend kader

De huidige wet-, decreet- en regelgeving met betrekking tot onroerend erfgoed kwam organisch tot stand. Dit resulteerde in verschillende decreten per discipline (bouwkundig, landschappelijk, archeologisch, varend en heraldisch). Het Decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium (B.S. 15.09.1993) regelt de bescherming, het behoud, de instandhouding, het herstel en het beheer van het archeologisch patrimonium, alsmede de organisatie en de reglementering van de archeologische opgravingen.

In de voorbije jaren werd een nieuwe wetgeving uitgewerkt die streeft naar een meer holistische benadering van het onroerend erfgoed. Het nieuwe onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 treden in werking vanaf 2015 ⁷.

⁵ Gegevens ADSEI (Algemene dienst Statistiek en Economische Informatie, nu Algemene Directie Statistiek-Statistics Belgium)

⁶ L. Poelmans & G. Engelen, 2014

⁷ Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 (Belgisch Staatsblad 17/10/2013 en 15/04/2014) en Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 (16/05/2014).

Het begrip archeoloog

Het huidige decreet⁸ regelt de archeologiepraktijk in Vlaanderen. In dit decreet staat het begrip archeoloog niet gedefinieerd.

Wel omschrijft deze wetgeving wat verstaan wordt onder archeologische opgravingen⁹ en archeologische prospecties¹⁰ en wie gemachtigd is deze uit te voeren.

Artikel 12 van het Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium regelt de kwalificatievoorwaarden voor de uitvoerders van archeologische opgravingen en archeologische prospecties met ingreep in de bodem. Deze luiden als volgt :

“Om een vergunning te verkrijgen voor het uitvoeren van een archeologische opgraving of een archeologische prospectie met ingreep in de bodem, moet men:

1° houder zijn van één van de volgende diploma's :

a) licentiaat of doctor in de geschiedenis met specialisatie in de archeologie;

b) licentiaat of doctor in de oudheidkunde en kunstgeschiedenis met specialisatie in de archeologie;

c) licentiaat, master of doctor in de archeologie en kunstwetenschappen met specialisatie in de archeologie;

d) licentiaat, master of doctor in de archeologie;

e) een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese verordening, of internationale overeenkomst als gelijkwaardig met een van de diploma's vermeld in a) tot en met d) is erkend;

2° een opleiding hebben genoten inzake opgravingstechnieken en -methoden;

3° beschikken over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maand;

4° de nodige kennis en ervaring hebben inzake de periode(n) waartoe het betrokken monument behoort.”

Artikel 13 van hetzelfde besluit regelt de afwijkingsmogelijkheden. Het agentschap kan personen die geen houder zijn van een diploma , na een grondig onderzoek een vergunning verlenen tot het uitvoeren van een archeologische opgraving of een archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Deze personen moeten:

1° door zelfstudie of opleiding de nodige kennis inzake opgravingstechnieken en -methoden hebben opgedaan;

2° beschikken over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maand;

3° de nodige kennis en ervaring hebben inzake de periode(n) waartoe het betrokken monument behoort. Zij moeten daartoe de nodige bewijsstukken kunnen voorleggen, zoals publikaties.¹¹

In het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 werd het begrip archeoloog wel gedefinieerd in art. 2.1.. *Een archeoloog is een natuurlijk persoon of rechtspersoon die archeologisch vooronderzoek of archeologische opgravingen uitvoert.* Deze definitie laat

⁸ Decreet houdende bescherming van het archeologisch patrimonium van 30 juni 1993

⁹ Decreet van 30 juni 1993, Art. 6 §1

¹⁰ Decreet van 30 juni 1993, Art. 6, § 2

¹¹ Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium art. 13

daarmee het uitvoeren van ander archeologisch onderzoek, zoals syntheseonderzoek, buiten beschouwing. Dit houdt geenszins een verenging van het begrip archeoloog in de Vlaamse context in maar geldt enkel als duiding van het begrip binnen de context van de nieuwe regelgeving.

In de hiernavolgende tekst wordt het begrip archeoloog gebruikt in de betekenis van , persoon in het bezit van een masterdiploma archeologie, tewerkgesteld in de Vlaamse archeologische sector. Het gaat dus over alle archeologen ongeacht of ze terreinarcheologen, beleidsarcheologen, beheersarcheologen, onderzoekers of academici zijn. Personen in het bezit van een masterdiploma archeologie werkzaam in een andere sector (onderwijs ,bankwezen, cultuursector, ...) evenals vrijwillige medewerkers of amateurarcheologen worden niet opgenomen in het onderzoek.

Daarnaast worden in de Vlaamse archeologische sector tal van andere medewerkers tewerkgesteld die niet in het bezit zijn van een diploma archeologie. Het betreft medewerkers in het bezit van een universitair diploma ...(geologen, antropologen, archeozoölogen, ...) en medewerkers in het bezit van diploma hoger of middelbaar onderwijs (veldtechnici, depotmedewerkers, medewerkers archeologische musea, administratieve medewerkers).

Het archeologisch werkveld

Het Vlaamse archeologische werkveld beslaat zowel de publieke als private sector. Archeologen zijn ondermeer tewerkgesteld bij lokale en regionale overheden, in privébedrijven, musea en universiteiten. Hieronder volgt een kort overzicht van de verschillende sectoren waar archeologen tewerkgesteld zijn.

De Vlaamse Overheid

De Vlaamse overheid bestaat sinds 2006 uit dertien beleidsdomeinen. Deze beleidsdomeinen bestaan uit een verzameling van samenhangende bevoegdheden of beleidsvelden. Aan twee van de dertien beleidsdomeinen zijn bevoegdheden en opdrachten inzake beleidsontwikkeling en –uitvoering inzake archeologisch erfgoed en archeologische onderzoek toegewezen. Binnen het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening , Woonbeleid en Onroerend erfgoed is het agentschap Onroerend Erfgoed bevoegd voor de beleidsontwikkeling en –uitvoering voor het archeologisch erfgoed. In het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie voert de Vlaamse Landmaatschappij archeologisch onderzoek uit voor haar eigen inrichtingsprojecten.

Het agentschap Onroerend Erfgoed

Het agentschap Onroerend Erfgoed werd opgericht bij besluit van de Vlaamse Regering van 10 juni 2011¹². Het agentschap Onroerend Erfgoed is een Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA) zonder rechtspersoonlijkheid binnen het Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed (RWO). Via het wijzigingsbesluit voor integratie van beleidsuitvoerende taken in het agentschap Onroerend Erfgoed, werden in 2012 ook de beleidsondersteunende taken in het agentschap geïntegreerd.¹³

Het agentschap Onroerend Erfgoed ondersteunt de Vlaamse minister bevoegd voor het onroerend erfgoed bij de voorbereiding, de monitoring, de opvolging en de evaluatie van het beleid inzake onroerend erfgoed, en voert het beleid uit door beleidsvoorbereiding, beleidsuitvoering en monitoring en beleidsevaluatie.

De algemene leiding van het agentschap is in handen van de administrateur-generaal. Zij wordt in haar dagelijkse taken ondersteund door een Staf en Secretariaat en 4 afdelingen. Iedere afdeling wordt geleid door een afdelingshoofd. Het agentschap heeft een hoofdzetel in Brussel, 5 provinciale diensten en archeologische depots op 5 locaties. In 2014 bedraagt het beschikbare budget ca. 19,4 Mio € aan werkmiddelen en ca. 86 Mio € aan beleidsmiddelen.

¹² Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed wat betreft de taken, de delegatie en het invoeren van de roepnaam Onroerend Erfgoed, 10 juni 2011

¹³ Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van diverse besluiten wat betreft de integratie van de beleidsondersteunende opdrachten inzake onroerend erfgoed in het agentschap Onroerend erfgoed, 22 juni 2012

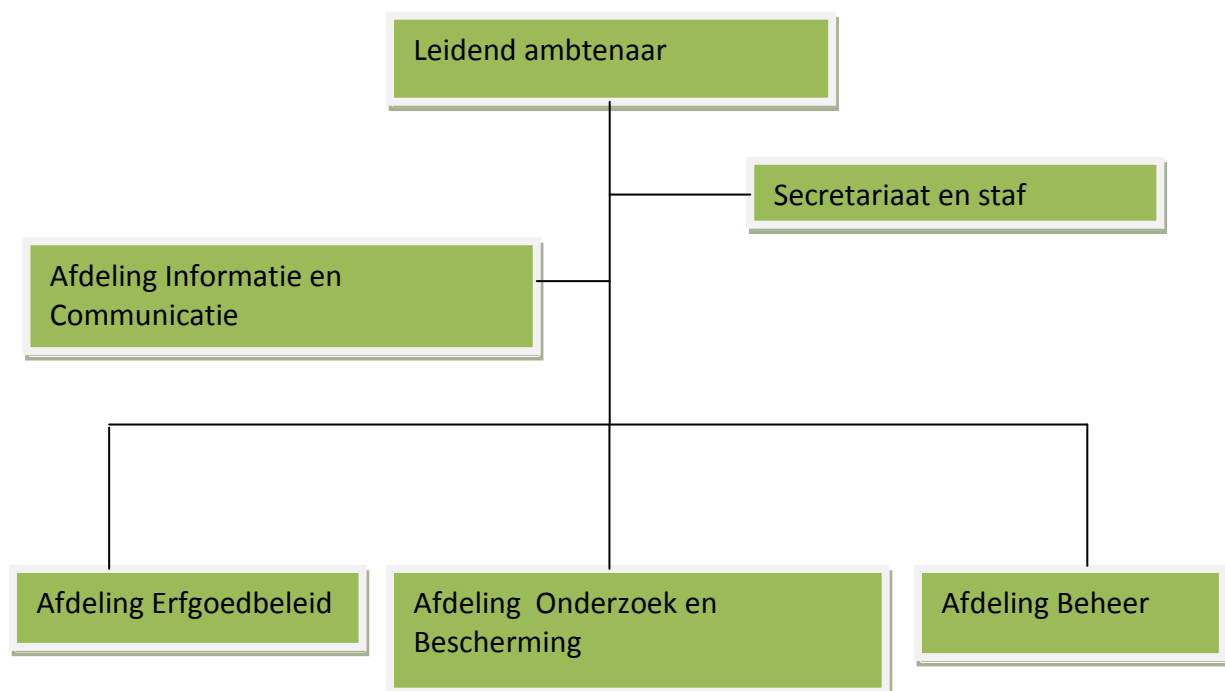
De afdeling erfgoedbeleid bereidt het onroerenderfgoedbeleid voor en evalueert het beleid. De afdeling formuleert beleidsaanbevelingen en bereidt nieuwe wetgeving (decreten en uitvoeringsbesluiten) voor. Ook onderzoek op het vlak van beleidsontwikkeling behoort tot de taken; m.n. impactanalyses, draagvlakonderzoek en benchmarking.

De afdeling onderzoek en bescherming brengt de erfgoedwaarden in beeld via de opmaak van inventarissen bouwkundig erfgoed, houtig erfgoed, landschapsatlas en archeologische zones, historische tuinen en parken. Via de opmaak van beschermingsbesluiten worden beleidsvoorstellen voor de vrijwaring van erfgoedwaarden geformuleerd. De afdeling voert ook onderzoek uit gericht op het beheer van onroerend erfgoed en staat in voor het archeologisch veldwerk bij vondstmeldingen. Ook het team depot behoort tot deze afdeling.

De afdeling beheer ondersteunt het beheer van onroerend erfgoed via premies en adviezen. Meer dan 12.000 adviezen en vergunningen worden jaarlijks door de erfgoedconsulenten in de provinciale diensten afgeleverd. Ook het sluiten van overeenkomsten met verschillende partners (zoals IAD'en IOED'en, Herita, ...) en het toekennen van subsidies aan (ca. 6,5 mio EUR) gebeurt binnen deze afdeling.

De afdeling informatie en communicatie voert een doelgroepgerichte communicatiestrategie met focus op het verhogen van het draagvlak voor onroerend erfgoed en bouwt de bibliotheek (bijna 100.000 boeken en tijdschriften) en het archief van het agentschap uit. Daarnaast ondersteunt deze afdeling de werking van het agentschap door de uitbouw van ICT-systemen.

Het agentschap is als volgt georganiseerd:

Het agentschap staat in voor de beleidsontwikkeling en -uitvoering inzake onroerend erfgoed, incl. archeologie. Het agentschap staat daarom ook in voor de opmaak van wetgeving inzake archeologie.

De werkingsuitvoering specifiek voor archeologie is geconcentreerd in de afdelingen Onderzoek en Bescherming en Beheer.

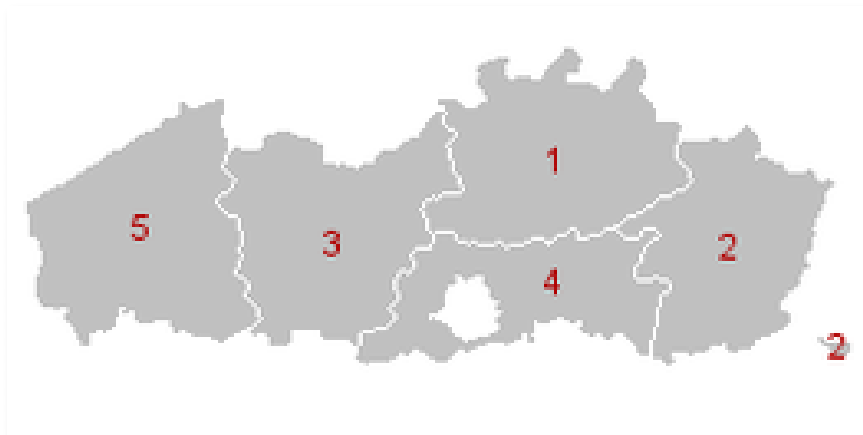
De Vlaamse Landmaatschappij

De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) maakt als Extern Verzelfstandigd Agentschap (EVA) deel uit van het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie van de Vlaamse overheid. VLM is bevoegd voor de inrichting van het buitengebied, plattelandsontwikkeling, Vlaams plattelandsbeleid, Vlaamse Grondenbank en flankerende maatregelen bij grote strategische projecten en internationale samenwerking.

De voorbije tien jaar wordt bij land- en natuurinrichtingsprojecten en ruilverkavelingen meer en meer aandacht aan erfgoed en archeologie besteed, door onder meer voorafgaandelijk archeologisch onderzoek en herwaardering van erfgoedelementen bij land- en natuurinrichting .

De provincies

Vlaanderen telt vijf provincies (Figuur 3). Vier onder hen hebben een of meerdere archeologen in dienst, met name de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. De provincie West-Vlaanderen heeft geen archeoloog in dienst maar ondersteunt wel de archeologische werking binnen de provincie.

Figuur 3 De provincies 1. Antwerpen 2. Limburg 3. Oost-Vlaanderen 4. Vlaams-Brabant 5. West-Vlaanderen

De provinciale archeologen zijn in de eerste plaats het aanspreekpunt voor de archeologische erfgoedsector in de provincies. Men kan er terecht met vragen over de toepassing van de archeologiewetgeving, behoud en beheer, conservatie en restauratie, tentoonstellingen en projecten. Waar nodig verwijzen ze door naar Vlaamse of lokale overheden, universiteiten, musea of andere specialisten.

Zij geven eveneens advies over provinciale en gemeentelijke ruimtelijke structuur- en uitvoeringsplannen. Ze doen dit in het kader van de integratie van archeologie in de ruimtelijke ordening, zowel in de plannings- als in de uitvoeringsfase. De adviezen zijn gebaseerd op analyse en evaluatie van de beschikbare informatie en worden eventueel aangevuld met een plaatsbezoek met terreinprospectie en onderzoek of werfcontrole.

Waar het provinciebestuur zelf bouwheer is, kan de provinciale archeoloog het onderzoek uitvoeren.

Een aantal provincies werken ook aan de uitbouw van een provinciaal archeologisch depot. Zo staat het provinciaal archeologisch en nooddepot in Vlaams-Brabant in voor de opname van archeologische vondsten met de bijbehorende vondst- en onderzoeksdocumentatie. De provincie Oost-Vlaanderen startte in 2011 het proefproject archeologiedepot in het Provinciaal Erfgoedcentrum in Ename. Archeologisch en cultureel erfgoed uit Oost-Vlaanderen wordt er ondergebracht en behandeld. Ook de provincie Antwerpen bouwt een provinciaal archeologisch depot uit.

De provincie Limburg beheert het Provinciaal Gallo-Romeins museum. De provincie Oost-Vlaanderen heeft het provinciaal archeologisch museum met vestigingen te Ename (**pam**Ename) en Velzeke (**pam** Velzeke). In de provincie West-Vlaanderen is Anno 1465 (Walraversijde) één van de 3 musea op Raversyde. De musea hebben naast de permanente tentoonstellingen en tijdelijke exposities ook een wetenschappelijke werking. Het wetenschappelijk onderzoek vormt er de basis voor de publiekswerking.

Daarnaast voorziet de provincie Vlaams-Brabant subsidies voor archeologische projecten als opgravingen, prospecties, publicaties, tentoonstellingen, educatieve projecten en cultuurtoeristische ontsluiting van archeologische sites voor lokale besturen, verenigingen, organisaties, privaatrechtelijk of natuurlijke personen die verantwoordelijk zijn voor en de kosten dragen van projecten die plaatsvinden op Vlaams-Brabants grondgebied.

Twee provinciale diensten reageerden op de bevraging . Uit de antwoorden blijkt dat zij vooral inzetten op beleidsvoorbereiding, beleidsuitvoering en restauratie en conservatie (Tabel 1). Eén van de respondenten voert daarnaast ook nog prospectie met/zonder ingreep in de bodem uit en staat in voor depotwerking. Een respondent geeft aan prospecties met ingreep in de bodem, materiaalverwerking, natuurwetenschappelijk onderzoek, restauratie en conservatie en depotwerking uit te besteden (Tabel 2). Geen van beide respondenten besteedt opgravingen uit. Hieruit kan afgeleid worden, voor zover representatief, dat de provinciale diensten zich voornamelijk toeleegen op het voor- en natraject en niet zozeer op het terreinonderzoek zelf.

Provincies Welke activiteit ontplooit uw dienst ?	2 respondenten	Opmerkingen
Beleidsvoorbereiding	2	
Beleidsuitvoering	2	
Prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek en booronderzoek)	1	Occasioneel
Prospectie met ingreep in de bodem	1	Zeer zelden
Opgraving	0	
Materiaalverwerking	1	
Natuurwetenschappelijk onderzoek	0	
Restauratie en conservatie	2	Start net op, restauratie uitbesteed
Depotwerking	1	
Synthese-onderzoek	2	
Publiekswerking	2	
Andere :		
Advisering ruimtelijke ordening	1	
Trajectbegeleiding	1	
Depotnetwerking	1	

Tabel 1 Overzicht van de resultaten op basis van de bevraging van de provinciale diensten betreffende de eigen activiteiten

Provincies Welke activiteiten worden uitbesteed aan andere spelers binnen de archeologische sector?	2 respondenten
Prospectie zonder ingreep in de bodem	0
Prospectie met ingreep in de bodem	1
Opgraving	0
Materiaalverwerking	1
Natuurwetenschappelijk onderzoek	1
Restauratie en conservatie	1
Depotwerking	1
Publiekswerking	0

Tabel 2 Overzicht van de resultaten van de bevraging bij de provinciale diensten betreffende de eigen activiteiten

Monumentenwacht

Monumentenwacht is een groep van vijf provinciale vzw's en één koepelorganisatie uitgebouwd met (financiële) steun en medewerking van de vijf Vlaamse provincies en van de Vlaamse overheid. Monumentenwacht staat in voor het adviseren van eigenaars bij het behoud en het beheer van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Dit erfgoed kan wettelijk beschermd zijn onder de geldende regelgeving, maar dit is niet noodzakelijk. De dienstverlening past in een integrale erfgoedbenadering. De nadruk ligt hierbij op het stimuleren van regelmatig onderhoud van waardevol erfgoed. Hiertoe worden ten behoeve van gebruikersleden initiatieven met een preventief karakter ontwikkeld, zoals periodieke inspecties gekoppeld aan toestandsrapporten met aanbevelingen voor behoud en beheer. Dit omvat ondersteuning bij het onderhoud van gebouwen, maar ook inspecties en advies over waardevolle interieurs, roerend, varend en archeologisch erfgoed.

De afdeling “Monumentenwacht archeologie” werd in 2009 opgericht.

Monumentenwacht archeologie levert een bijdrage aan het behoud *in situ* van waardevol archeologisch erfgoed in Vlaanderen. Eigenaars, beheerders of opdrachtgevers worden ondersteund en gestimuleerd in een actief instandhoudingsbeheer van dit erfgoed door middel van periodieke terreininspecties en daaraan gekoppelde toestandrapporten met preventieve aanbevelingen voor behoud en beheer. Tijdens de terreininspecties worden de actuele toestand en de bedreigingen (“behoudsrisico’s”) van de archeologische sites in kaart gebracht en beoordeeld.

De bedoeling van deze dienstverlening is het bieden van ondersteuning aan eigenaars-beheerders bij het beheer en behoud *in situ* van waardevol archeologisch erfgoed. Ook integrale erfgoedinspecties waarin de bouwkundige en archeologische expertise gecombineerd wordt, werden daardoor mogelijk. Op deze integrale inspecties wordt beroep gedaan voor bouwkundig erfgoed zoals abdij- en kasteeldomeinen, waar boven- of ondergronds archeologische sporen uit het verleden bewaard bleven, of archeologische ruïnes en “parken”. Monumentenwacht archeologie voert evenwel geen opgravingen en wetenschappelijk onderzoek uit, staat niet in voor inventariseren, waarden of beschermen van archeologische sites en adviseert geen vergunningsaanvragen. Monumentenwacht ondersteunt vooral de actieve instandhouding van archeologisch erfgoed met periodieke terreininspecties, de opmaak van toestandrapporten en het geven van bijkomend advies op maat.

De steden en gemeenten

Vlaanderen telt 308 steden en gemeenten. Zeven (2%) van hen, met name Antwerpen, Gent, Koksijde, Maaseik, Mechelen, Oudenburg en Tongeren, hebben een eigen (stedelijke of gemeentelijke) archeologische dienst. De grootte ervan varieert van een uitgebreid en divers archeologisch team tot een beperkt aantal medewerkers binnen de werking van een museum of erfgoeddienst.

In Antwerpen is de stedelijke afdeling archeologie een deel van de bedrijfseenheid Stadsontwikkeling, verantwoordelijk voor het beheer van het archeologisch erfgoed op het grondgebied van de stad Antwerpen. De afdeling archeologie heeft als eerste opdracht advies uit te brengen bij allerlei bouw- en infrastructuurwerken. Daarnaast heeft de stedelijke afdeling archeologie een onderzoekopdracht. Op basis van de archeologische adviezen worden vindplaatsen verkend, sites opgegraven of werken begeleid. De dienst archeologie van de stad Antwerpen heeft een eigen archeologisch atelier dat instaat voor de eerste verwerking van alle archeologische materiaalsoorten. Ook de publiekswerking maakt uitgesproken deel uit van de opdracht van een archeologische dienst.

De dienst Stadsarcheologie en Stadsarchief van de stad Gent staat in voor het beheer van het onroerend en roerend archeologisch erfgoed in de stad Gent. De dienst volgt daartoe de bouwactiviteiten in de stad op, bij zowel overheidsprojecten als particuliere initiatieven. De stadsdienst richt zich op beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering (op stedelijk niveau), prospectie met en zonder ingreep in de bodem, opgravingen, materiaalverwerking, depotwerking, syntheseonderzoek en publiekswerking.

De dienst Archeologie van de stad Mechelen is in hoofdzaak verantwoordelijk voor het behoud en het beheer van het archeologisch patrimonium van de stad en het toegankelijk maken ervan voor het publiek. Archeologisch advies met betrekking tot ingrepen in de Mechelse bodem, archeologisch vooronderzoek, opgravingen en het bijhorende verwerkingsproces behoren tot de taken evenals het kenbaar maken van de resultaten van het archeologisch onderzoek via nieuwsbrieven, rapporten en andere publicaties van de stad.

De stad Oudenburg stelde in 2005 een stadsarcheoloog aan die ervoor zorgt dat de archeologische ingrepen in de bodem zo vlot mogelijk verlopen en die als eerste aanspreekpunt fungeert voor alles wat met archeologie op het grondgebied van de stad Oudenburg te maken heeft. De archeoloog focust voornamelijk op beleidsuitvoering, prospectie zonder of met ingreep in de bodem, materiaalverwerking, depotwerking, syntheseonderzoek en publiekswerking. Voor de opgravingen zelf wordt voornamelijk beroep gedaan op privébedrijven. Hij verzorgt tevens de wetenschappelijk ondersteuning van het Romeins Archeologisch museum (RAM).

De gemeente Koksijde heeft sedert 1 oktober 2010 een beheersarcheoloog in dienst. Hij functioneert binnen de organisatie van het abdijmuseum Ten Duinen.

Bij de stad Tongeren is de dienst Monumentenzorg en Archeologie ondergebracht bij het archief.

De stad Maaseik beschikt over een archeologisch team dat tewerkgesteld is in het archeologisch museum.

Op basis van de door het agentschap Onroerend Erfgoed verleende opgravingsvergunningen werd vastgesteld dat in 2013 enkel de 3 grote stadsarcheologische diensten (Antwerpen, Gent en Mechelen) zelf archeologisch onderzoek op het terrein uitvoerden¹⁴. De kleine diensten beperken zich voornamelijk tot advisering inzake gemeentelijke dossiers, begeleiding van archeologisch onderzoek door privé-bedrijven en wetenschappelijke werking en publiekswerking.

Uit de resultaten van de bevraging blijkt dat de steden en gemeenten zich vooral focussen op beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering op gemeentelijk of stedelijk niveau. Daarnaast concentreren deze diensten zich voornamelijk op depotwerking, publieksgerichte activiteiten en syntheseonderzoek (Tabel 3). Prospectie en opgraving worden zowel door de eigen diensten uitgevoerd als uitbesteed aan privébedrijven. Restauratie en conservatie en natuurwetenschappelijk onderzoek worden door alle respondenten uitbesteed (Tabel 4).

¹⁴ Vergunningsaanvragen agentschap Onroerend Erfgoed 2013

Welke activiteit ontplooit uw dienst ? Steden en Gemeenten	4 respondenten	Opmerkingen
Beleidsvoorbereiding	3	Op gemeentelijk niveau
Beleidsuitvoering	4	Op gemeentelijk niveau
Prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek en booronderzoek)	4	Deels uitbesteed aan privé
Prospectie met ingreep in de bodem	4	Deels uitbesteed aan privé
Opgraving	3	
Materiaalverwerking	4	
Natuurwetenschappelijk onderzoek	0	
Restauratie en conservatie	0	
Depotwerking	4	
Synthese-onderzoek	4	
Publiekswerking	4	
Andere :		

Tabel 3 Overzicht van de resultaten van de bevraging : Activiteiten in eigen beheer van steden en gemeenten

Steden en gemeenten Welke activiteiten worden uitbesteed aan andere spelers binnen de archeologische sector?	4 respondenten	Opmerkingen
Prospectie zonder ingreep in de bodem	4	Deels zelf uitgevoerd, indien gemeente geen opdrachtgever of indien uitvoering eigen mogelijkheden overschrijdt
Prospectie met ingreep in de bodem	4	Deels zelf uitgevoerd indien gemeente geen opdrachtgever of indien uitvoering eigen mogelijkheden overschrijdt
Opgraving	4	
Materiaalverwerking	3	Deels zelf uitgevoerd, voor bepaalde aspecten afhankelijk van specialiteit onderzoekers
Natuurwetenschappelijk onderzoek	4	
Restauratie en conservatie	4	
Depotwerking	0	
Publiekswerking	2	

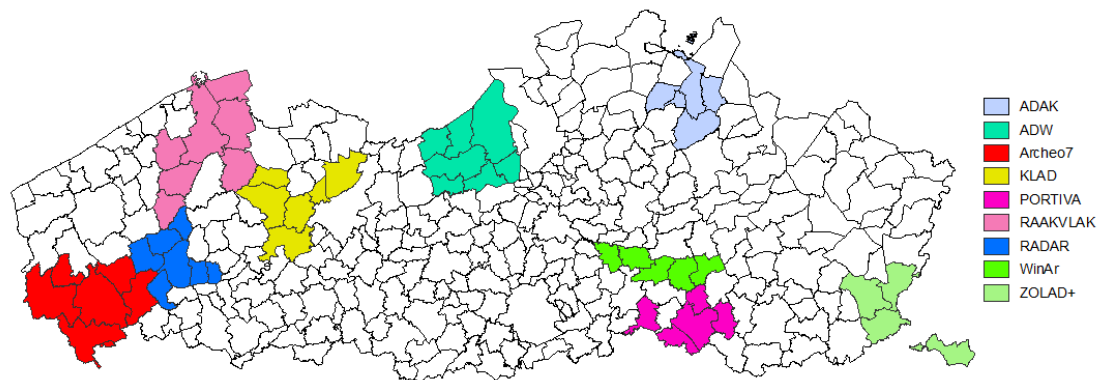
Tabel 4 Overzicht van de resultaten van de bevraging - activiteiten uitbesteed door steden en gemeenten

Intergemeentelijke archeologische en onroerenderfgoeddiensten

Een intergemeentelijk archeologische (IAD) of onroerenderfgoeddienst (IOED) is een intergemeentelijk samenwerkingsverband waarbij twee of meer gemeenten zich organiseren om samen te werken omtrent archeologie en/of erfgoed (Figuur 4). Dit zijn de aanspreekpunten voor archeologie voor de regio, zowel voor de betrokken overheden als voor de burger.

Om de visie met betrekking tot het integraal beleid voor onroerend erfgoed te vertalen naar een volwaardig lokaal beleid subsidieert het IAD'en en de IOED'en.

De intergemeentelijke archeologische diensten zijn allen, op de archeologische dienst Waasland (ADW) en Raakvlak na, in het laatste decennium uitgebouwde archeologische werkingen. De meeste intergemeentelijke archeologische diensten werden opgericht in de periode 2003-2006. Sinds 2009 konden ook intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten gesubsidieerd worden en breidden 2 intergemeentelijke archeologische diensten uit tot een intergemeentelijke onroerend erfgoeddienst.

Figuur 4 Overzicht van de intergemeentelijke archeologische en onroerenderfgoeddiensten

Intergemeentelijke Archeologische Diensten (IAD)

Zeven IAD's zijn belast met de zorg voor het archeologisch erfgoed binnen de deelnemende gemeenten.

De Archeologische Dienst voor de Antwerpse Kempen, opgericht in 2003, kortweg Adak, staat in voor het behoud, beheer en onderzoek van het archeologisch patrimonium in Baarle-Hertog, Kasterlee, Vosselaar, Beerse, Turnhout en Oud-Turnhout. Sinds 2008 vormt Adak samen met de Erfgoedcel Noorderkempen de projectvereniging Erfgoed Noorderkempen.

De projectvereniging Cultuuroverleg 7, afgekort CO7, werd opgericht in 2005 als intergemeentelijk samenwerkingsverband voor cultuur, erfgoed en archeologie. Om dit te realiseren zijn er binnen CO7 3 diensten: Cultuurdienst CO7, Erfgoedcel CO7 en Archeo 7. Deze laatste is als intergemeentelijke archeologische dienst opgericht in 2006 en werkzaam in Heuvelland, Ieper, Langemark-Poelkapelle, Mesen, Poperinge, Vleteren en Zonnebeke. Hij staat in voor de ontwikkeling en uitvoering van een archeologisch beleid in de regio van de Zuidelijke Westhoek door archeologische advisering enerzijds en het begeleiden en/of uitvoeren van archeologisch onderzoek anderzijds.

PORTIVA, opgericht in 2006, staat voor Plaatselijk Overleg Regio Tienen Intergemeentelijk Archeologisch Samenwerkingsverband. De stad Tienen treedt op als beherende gemeente. De stad werft het personeel aan en zorgt voor de huisvesting en de logistieke ondersteuning van de archeoloog. Naast Tienen, zijn ook Linter, Glabbeek, Hoegaarden en Bierbeek aangesloten.. Er wordt vooral gewerkt aan de afstemming van beheer en onderzoek in de betrokken gemeenten en op het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor archeologie.

De Archeologische Dienst Waasland (ADW), is een intergemeentelijke archeologische dienst die in 1987 als autonome organisatie is opgericht met als doel in te staan voor de archeologische erfgoedzorg in het Waasland. De Archeologische Dienst Waasland bestaat uit de 7 gemeenten nl. Beveren, Kruibeke, Sint-Gillis, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster. De hoofdopdracht van de ADW is het beheer van archeologisch patrimonium in het Waasland. Dit beheer is opgesplitst in 4 grote takenpakketten : taken van ruimtelijke ordening, terreinwerk, collectiebeheer- en behandeling en ontsluiting en publieksgerichtheid. De ADW is opgebouwd uit een cel beheer en ontsluiting en een cel onderzoek. ADW voert met haar cel Onderzoek onderzoeksprojecten in opdracht van private ontwikkelaars uit.

De Kale-Leie Archeologische Dienst (KLAD) is een intergemeentelijke projectvereniging, opgericht in 2003, in de Kale-Leie regio te Oost-Vlaanderen . De dienst staat in voor het behoud, beheer en het onderzoek van het archeologisch patrimonium op het grondgebied van de aangesloten gemeenten Aalter, Deinze, Evergem, Knesselare, Lovendegem en Nevele.

De stad Brugge vormde in 2004 haar volledige archeologische dienst, met personeel, huisvesting en werkmiddelen om tot een intergemeentelijke archeologische dienst. De stad Brugge treedt sindsdien op als beherende gemeente voor Raakvlak, de intergemeentelijke dienst voor Archeologie in Brugge en Ommeland. Het werkgebied is Beernem, Brugge, Damme, Jabbeke, Knokke-Heist, Torhout en Zedelgem. Raakvlak adviseert in bouwdoSSIERS, streeft naar het behoud van het archeologisch erfgoed en doet, waar nodig, zelf opgravingen. Daarnaast staat de dienst in voor de verwerking van de gegevens na een opgraving en komt naar buiten met de resultaten, via tentoonstellingen, voordrachten en publicaties.

WinAr – Wingense Archeologische Dienst, opgericht in 2008, werkt voor de gemeentes Tielt-Winge, Rotselaar, Holsbeek, Bekkevoort en Haacht. WinAr werkt aan een archeologisch beleid op lokaal niveau. De opdrachten zijn de opvolging van alle bouwdoSSIERS (met een gemeentelijke bevoegdheid van vergunningsplicht) met mogelijke archeologische complicaties, advisering van de betrokken gemeentebesturen. De nadruk ligt op een preventieve aanpak (terreinprospectie, proefsleuf- en/of booronderzoek om oudheidkundige waarde van terrein te evalueren en eventueel over te gaan tot opgraving alvorens de werken aan te vatten) en een actief voorkomingsbeleid (het formuleren van advies tot het nemen van maatregelen waardoor archeologisch terreinwerk kan vermeden worden).

Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddiensten (IOED'en)

De IOED'en zijn ontstaan uit de IAD'en, waarbij de zorg voor het onroerend erfgoed als geheel centraal staat. Het ontwikkelen en stimuleren van een duurzaam, kwaliteitsvol en integraal onroerend erfgoedbeleid op het lokale niveau staat voorop. De archeologische werking vormt er een onderdeel van de totale erfgoedwerking.

Momenteel zijn 2 IOED's actief. Hun takenpakket is heel divers. Zij adviseren de aangesloten gemeentes bij alle concrete doSSIERS m.b.t. het onroerend erfgoed, maar zorgen ook voor een integratie van de onroerend erfgoedzorg binnen de ruimtelijke planning. Zij staan in voor de inventarisatie van het onroerend erfgoed binnen hun werkingsgebied. Tot slot organiseren zij initiatieven die bijdragen aan een verbeterde zichtbaarheid en herkenbaarheid van het lokale onroerend erfgoed bij het grote publiek.

In september 2009 werd de Zuid-Oost-Limburgse Archeologische Dienst (ZOLAD) omgevormd tot de eerste intergemeentelijke projectvereniging voor onroerend erfgoed in Vlaanderen. De dienst coördineert en ondersteunt binnen de aangesloten gemeentes Bilzen, Lanaken, Riemst en Voeren, de archeologische projecten en de doSSIERS rond bouwkundig erfgoed. Zolad+ is het lokale aanspreekpunt voor architecten, bouwheren, projectontwikkelaars, eigenaars van monumenten en geïnteresseerden omtrent onroerend erfgoed.

RADAR staat in voor de coördinatie en ondersteuning van alles wat archeologie en bouwkundig erfgoed aangaat in de regio Hooglede, Ingelmunster, Izegem, Lichtervelde, Moorslede, Roeselare en Staden die door de erfgoedcel BIE opgevolgd wordt. Verder richten zij zich op publiekswerking door bv. het begeleiden van publiek en scholen bij werfbezoeken en het aanleveren van educatieve pakketten.

In totaal waren, eind 2013, 43 gemeenten aangesloten bij een IAD en 11 gemeenten bij een IOED. 18% van de Vlaamse gemeentes zijn zo aangesloten bij een intergemeentelijke archeologische of onroerend erfgoeddienst. Het aantal aangesloten gemeenten per intergemeentelijke archeologische en onroerenderfgoeddienst varieert van 4 tot 7 gemeenten.

Op basis van de door het agentschap Onroerend Erfgoed verleende opgravingsvergunningen kon worden vastgesteld dat 4 van deze diensten zelf terreinonderzoek uitvoerden in 2013.

Op basis de screening van de jaarverslagen kon nagegaan worden dat de andere 5 zich voornamelijk richten op integratie binnen ruimtelijke planning, advisering, terreinprospecties zonder ingreep in de bodem en het vergroten van het draagvlak via publiekswerking.

Intercommunale

Een intercommunale is een vereniging van twee of meer gemeenten met als doel taken van gemeenschappelijk belang te realiseren, vooral op het gebied van nutsvoorzieningen, huisvuilverwerking, sociale huisvesting en streekontwikkeling.

De intercommunale SOLVA is het intergemeentelijk samenwerkingsverband voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie voor Aalst, Brakel, Denderleeuw, Erpe-Mere, Geraardsbergen, Haaltert, Herzele, Horebeke, Kluisbergen, Kruishoutem, Lede, Lierde, Maarkedal, Ninove, Oosterzele, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem en Zwalm.

Deze intercommunale beschikt ook over een archeologische dienst die onderzoek (bureauonderzoek en terreinonderzoek) in het kader van de eigen ontwikkelingsprojecten (aanleg industrieterreinen, verkavelingen , ...) en in opdracht van de 22 aangesloten gemeentes uitvoert. Deze intergemeentelijke dienst werd niet opgericht in functie van de archeologische werking maar biedt deze dienstverlening wel aan aan de aangesloten gemeenten. Zij kunnen, tegen betaling, beroep doen op de archeologische afdeling van SOLVA voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek bij stedelijke of gemeentelijke projecten¹⁵.

Privébedrijven

Het eerste archeologisch privébedrijf werd in Vlaanderen in het jaar 2000 opgericht.

In totaal werden, op 31 december 2013, 23 actieve archeologische bedrijven, of bedrijven met een archeologische afdeling gedetecteerd in Vlaanderen. Het betreft zowel zelfstandigen als bedrijven met meerdere personeelsleden. De meeste bedrijven worden opgericht als besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (bvba).

Het zijn onafhankelijke archeologische bedrijven of archeologische afdelingen van bedrijven in de restauratiesector of in de ontmijningssector of spin-offs van universiteiten.

¹⁵ Deze organisatie wordt verder in het onderzoek opgenomen bij de privébedrijven.

De bedrijven zijn vooral actief op het vlak van vooronderzoek en archeologisch veldwerk. Een aantal kleinere bedrijven geven op hun website aan dat zij naast de beperkte vaste bezetting bij grotere projecten tijdelijke medewerkers kunnen engageren of een samenwerking kunnen aangaan met een ander bedrijf.

In 2013 vroegen 20 bedrijven, waaronder 19 gevestigd in Vlaanderen en 1 gevestigd in Nederland, een opgravingsvergunning aan bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

De koepelvereniging Vlaamse ondernemers in Archeologie (VONA) werd opgericht in het voorjaar van 2008 om de gemeenschappelijke problemen en belangen van de archeologische ondernemers in archeologie te behartigen. De ledenlijst van VONA telde 26 leden op 31/12/2013. Deze leden zijn hoofdzakelijk de private archeologische onderzoeksbureaus aangevuld met de onderzoeks- en restauratiecel van de Archeologische Dienst Waasland.

Uit de resultaten van de bevraging blijkt dat de privébedrijven zich hoofdzakelijk focussen op prospecties met ingreep in de bodem en opgravingen (Tabel 5). Slechts occasioneel wordt ook depotwerking, syntheseonderzoek en publiekswerking vermeld.

Privébedrijven Welke activiteit ontplooit uw dienst ?	4 respondenten	Gemiddeld % van de omzet
Prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek en booronderzoek)	4	8,6 %
Prospectie met ingreep in de bodem	4	32,6 %
Opgraving	4	47,6 %
Materiaalverwerking	4	
Natuurwetenschappelijk onderzoek	0	
Restauratie en conservatie	0	
Depotwerking	1	
Synthese-onderzoek	1	
Publiekswerking	1	

Tabel 5 Overzicht van de resultaten van de bevraging : Activiteiten uitgevoerd in eigen beheer door privébedrijven

Welke activiteiten worden uitbesteed aan andere spelers binnen de archeologische sector?	
Prospectie zonder ingreep in de bodem	0
Prospectie met ingreep in de bodem	1
Opgraving	0
Materiaalverwerking	0
Natuurwetenschappelijk onderzoek	2
Restauratie en conservatie	2
Depotwerking	0
Publiekswerking	0

Tabel 6 Overzicht van de resultaten van de bevraging : activiteiten uitbesteed door privébedrijven

Universiteiten

De opleiding archeologie wordt in Vlaanderen ingericht door 3 universiteiten met name de Universiteit Gent, de Katholieke Universiteit Leuven en de Vrije Universiteit Brussel.

Universiteit Gent

De vakgroep archeologie van de Gentse Universiteit bestaat sinds januari 2010 uit 5 verschillende onderzoekseenheden, met name Prehistorie en protohistorie, Klassieke archeologie, Archeologie van de historische periodes, Archeologie van het Oude Nabije Oosten en Archeometrie en Natuurwetenschappen. De vakgroep is actief bezig met wetenschappelijk onderzoek op de verschillende onderzoeksdomeinen. Onderzoeken worden opgestart in het kader van een doctoraatsonderzoek of kunnen op zichzelf staan en uitgevoerd worden door wetenschappelijke medewerkers en professoren.

Katholieke Universiteit Leuven

De Katholieke Universiteit Leuven werkt aan 3 specialisatierichtingen : pre- en protohistorie, Egypte en het Oude Nabije Oosten en de historische archeologie. Ongeacht de thematische specialisatie verschaft de opleiding studenten een gedegen interdisciplinaire basis, via de inbreng van andere humane wetenschappen (bv. geschiedenis, kunstwetenschap, antropologie, sociologie) en exacte wetenschappen (bv. geografie, milieu- en natuurwetenschappen, pedologie, statistiek).

Vrije Universiteit Brussel

Aan de Vrije Universiteit Brussel worden kunstwetenschappen en archeologie samen aangeboden. De opleidingsonderdelen van het generiek programma omvatten zowel inleidingen, overzichten en methodologische opleidingsonderdelen als werkcolleges en oefeningen. In het derde jaar staan ook opleidingsonderdelen op het programma waarin specifieke onderzoekstechnieken worden aangeleerd. Het programma van de master Kunstwetenschappen en Archeologie bestaat uit twee delen . Het algemene, verplichte deel, waaronder ook de masterproef. en de keuzevakken en een stage.

Samengevat ... het archeologisch werkveld in Vlaanderen

In onderstaande tabel (Tabel 7) zijn voorgaande resultaten, gebaseerd op de bevraging en onderzoek van de beschikbare documenten, samengevat. Het archeologiebeleid in Vlaanderen wordt bepaald door de Vlaamse Overheid. Daarnaast nemen verschillende overheidsniveaus opdrachten inzake archeologie op. Uit het onderzoek blijkt dat archeologen in dienst van een overheid vooral belast zijn met beheers- en beleidstaken en dit zowel op Vlaams, provinciaal, gemeentelijk of stedelijk niveau maar ook bij intergemeentelijke archeologische en onroerenderfgoeddiensten. Privébedrijven zijn dan weer vooral bedrijvig op het vlak van vooronderzoek en opgravingen. Universiteiten focussen op opleiding en wetenschappelijk onderzoek.

Vlaamse Overheid	agentschap Onroerend Erfgoed VLM
Provinciale overheden Provinciale archeologen en provinciale musea	Provincie Oost-Vlaanderen Provincie Limburg Provincie Antwerpen Provincie Vlaams-Brabant Provincie West-Vlaanderen
Monumentenwacht	Archeologie
Stedelijke en gemeentelijke overheden (Steden en gemeenten)	Stadsarcheologische diensten en musea - Antwerpen - Gent - Mechelen - Oudenburg - Koksijde - Maaseik - Tongeren
Intergemeentelijke archeologische (IAD'en) en onroerenderfgoeddiensten (IOED'en)	IAD'en - Adak - Archeo7 - ADW - KLAD - PORTIVA - Raakvlak - WinAr IOED'en - Erfgoedcel BIE - ZOLAD
Intercommunale	SOLVA
Privébedrijven	
Universiteiten	Universiteit Gent KU Leuven Vrije Universiteit Brussel

Tabel 7 Overzicht van de archeologische spelers in Vlaanderen (31/12/2013)

Resultaten van het onderzoek

Tewerkstelling in de archeologische sector

Medewerkers archeologie bij de Vlaamse Overheid

Medewerkers archeologie bij het agentschap Onroerend Erfgoed

Zoals hierboven beschreven zijn de medewerkers archeologie van het agentschap Onroerend Erfgoed vooral te situeren in de afdeling Onderzoek en Beschermingen en in de afdeling Beheer.¹⁶

In het team archeologie en het team onderzoek erfgoedbeheer van de afdeling Onderzoek en Bescherming werken in totaal 17 archeologen. Daarnaast werken binnen deze afdeling 6 natuurwetenschappers, nl. 2 archeozoölogen, 2 archeobotanici, 1 dendrochronoloog en 1 antropoloog en een 3 technische ondersteuners.

Het team depot maakt deel uit van de afdeling Onderzoek en Bescherming en telt 31 medewerkers.

De afdeling onderzoek en bescherming vormt zo de afdeling met het hoogste aantal medewerkers archeologie (Figuur 6).

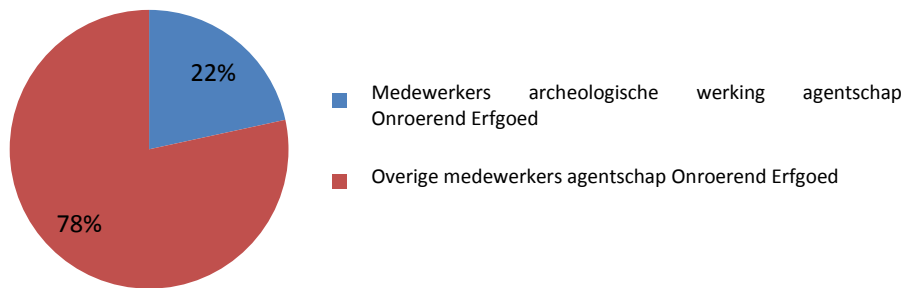
In de afdeling Beheer staan 15 erfgoedconsulenten archeologie in voor het verlenen van vergunningen en adviezen inzake archeologie.

Daarnaast zijn nog 6 archeologen projectmatig aan de slag op de projecten Aalter-Woestijne, Kogge, basiliek Tongeren en IWT (maritieme archeologie).

De afdelingen Staf en Secretariaat, Erfgoedbeleid en Communicatie en Informatie regelen vooral de omkadering van de archeologische werking. Ook binnen deze afdelingen werken een aantal personen die in het bezit zijn van een diploma archeologie maar aangezien zij focussen op onroerenderfgoedbeleid en niet enkel op archeologie in het bijzonder worden zij hier niet mee opgenomen in de telling.

Op basis van de personeelsgegevens van 20/02/2014 zien we dat in totaal 78 personen, hetzij 22% van de medewerkers van het agentschap, dagelijks en rechtstreeks betrokken zijn bij de archeologische werking van het agentschap (Figuur 5). Ongeveer de helft van deze 78 medewerkers beschikt over een diploma archeologie (Figuur 7).

¹⁶ De cijfers zijn gebaseerd op de beschikbare personeelsgegevens op datum van 20/02/2014.

Figuur 5 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers archeologie t.o.v. het totale aantal medewerkers van het agentschap Onroerend Erfgoed (bron: personeelsgegevens agentschap Onroerend Erfgoed, (20/02/2014))

Figuur 6 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers archeologie verdeeld per team binnen het agentschap Onroerend Erfgoed (bron: personeelsgegevens agentschap Onroerend Erfgoed, (20/02/2014))

Figuur 7 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers archeologie met en zonder diploma archeologie van het agentschap Onroerend Erfgoed

Medewerkers archeologie bij de Vlaamse Landmaatschappij

De Vlaamse Landmaatschappij heeft voor haar archeologische werking 3 archeologen in dienst.

Medewerkers archeologie bij de provincies

De provinciale diensten en archeologische musea

De provinciale archeologische werking situeert zich zowel bij de provinciaal archeologische diensten als bij de provinciale archeologische musea. In totaal stellen de respectievelijke provinciebesturen hiervoor 74 medewerkers tewerk waarvan 15 beschikken over een diploma archeologie. Het betreft hier voornamelijk de provinciale archeologen die opdrachten vervullen inzake beleid en beheer en de conservatoren en wetenschappelijk medewerkers van de archeologische musea. De andere medewerkers zijn tewerkgesteld als educatief medewerker, depotmedewerker, suppoost of onderhoudspersoneel in de verschillende musea.

Monumentenwacht

Monumentenwacht biedt een dienstverlening toegespitst op gebouwen, interieurs met inbegrip van de cultuurgoederen, varend erfgoed en archeologisch erfgoed. Voor een integrale en interdisciplinaire aanpak stelt Monumentenwacht een zestigtal medewerkers tewerk waaronder één adviseur bij de koepelvereniging die instaat voor het behoud en beheer van archeologisch erfgoed.

Medewerkers archeologie bij de steden en gemeenten

De zeven steden en gemeenten met een eigen archeologische dienst stellen samen 38 medewerkers tewerk. Vijftien onder hen zijn in het bezit van over een diploma archeologie. Een aantal steden en gemeenten, voornamelijk deze die zelf instaan voor interventies op het terrein, beschikken naast de stedelijke archeologen ook over een aantal tekenaars en arbeiders.

Medewerkers archeologie in de intergemeentelijke archeologische en onroerenderfgoeddiensten

Bij de intergemeentelijke archeologische diensten en onroerenderfgoeddiensten zijn 31 medewerkers aan de slag waaronder 19 archeologen (63 %). De overige medewerkers zijn net als bij de steden en gemeenten administratief personeel en technische medewerkers (tekenaars en arbeiders).

Medewerkers archeologie bij de privébedrijven

Er zijn 23 privébedrijven bekend. Van 20 ervan zijn de gegevens bekend. Zij stellen samen 161 personen tewerk. 90 % (145 archeologen) van hen is tewerkgesteld als archeoloog en beschikt over een diploma archeologie. Het aantal personeelsleden per bedrijf varieert van 1 tot 23. 70% van de bedrijven heeft ten hoogste 10 medewerkers (Tabel 8)

Aantal personeelsleden per bedrijf	Aantal bedrijven
5 of minder	9
6 tot en met 10	5
11 tot en met 15	4
Meer dan 15	2

Tabel 8 overzicht van het aantal medewerkers per bedrijf

Het aantal archeologen per bedrijf varieert van 1 tot 22. 3/4 van de bedrijven heeft hoogstens 10 archeologen in dienst. (Tabel 9)

Aantal archeologen per bedrijf	Aantal bedrijven
5 of minder	11
6 tot en met 10	4
11 tot en met 15	4
Meer dan 15	1

Tabel 9 Overzicht van het aantal archeologen per bedrijf

Uit deze cijfers blijkt dat de archeologische privésector in Vlaanderen voornamelijk bestaat uit kleine ondernemingen. Er zijn geen tot weinig grote bedrijven.

Wanneer we dit binnen de Europese context bekijken waar grote bedrijven standaard meer dan 250 medewerkers hebben, en een bedrijf met 10 medewerkers als een microbedrijf wordt gedefinieerd kunnen we zelfs stellen dat het merendeel van de archeologische bedrijven microbedrijven zijn.

Het aandeel van archeologen ten opzichte van het totaal aantal werknemers is in alle ondernemingen zeer groot.

Medewerkers archeologie bij de universiteiten

De personeelsbezetting bij de Vlaamse universiteiten wordt opgelijst op basis van de voorstelling van de vakgroepen op de verschillende websites.

De Vrije Universiteit Brussel telt 31 professoren, assistenten en vorsers voor Kunstwetenschappen en archeologie. De Katholieke Universiteit Leuven telt 32 medewerkers binnen de Onderzoeksgroep Archeologie. Daartoe behoren het zelfstandig academisch personeel, het assiterend academisch personeel en onderwijzend personeel en contractuele onderzoekers (19) , administratief en technisch personeel en contractueel bedienden (2), andere (5).

De vakgroep archeologie van de universiteit Gent vermeldt 57 medewerkers waaronder het zelfstandig academisch personeel (8), de gastprofessoren (4), het assiterend academisch personeel (9), het wetenschappelijk personeel (10), doctoraatstudenten en postdoctorale medewerkers (12), het administratief en technisch personeel (3) en de vrijwillige medewerkers (11).

Een aantal professoren doceert in meer dan 1 universiteit doceert en een aantal onder hen neemt slechts een beperkte onderwijsopdracht op en is in een aantal gevallen eveneens tewerkgesteld in de overheidssector. Daardoor moeten de bovenstaande gegevens genuanceerd gebruikt worden.

De tewerkstelling bij spin-offbedrijven van de universiteiten worden hier niet behandeld. Deze wordt opgenomen bij de private bedrijven.

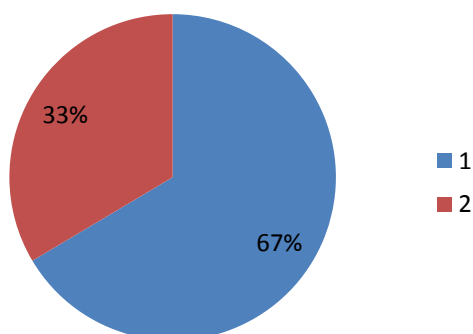
Samengevat ...

Wanneer de gegevens voor het archeologisch werkveld worden samengevat kan geconcludeerd worden dat er 483 archeologische medewerkers tewerkgesteld zijn in het archeologische werkveld in Vlaanderen. Dit cijfer is een minimumcijfer aangezien de exacte cijfers van een paar bedrijven ontbreken. Wel benadert het dicht het reële cijfer. Een aantal werknemers in overheidsdienst hebben ook een onderwijzende opdracht en worden vermoedelijk dubbel geteld, bij een aantal privébedrijven werd een minimumaantal in rekening gebracht. Rekening houdend met deze gegevens wordt het aantal (betaalde) medewerkers archeologie in Vlaanderen maximaal op 500 geschat.

Daarbij valt op dat bijna de helft (47%) (224) in overheidsdienst werkt of aan de overheid verbonden instellingen (Vlaams, provinciaal, stedelijk/(inter-) gemeentelijk) , 33% (161) in privébedrijven en 20 % (97) aan de universiteiten (Figuur 8, Tabel 10 Overzicht van het aantal personen tewerkgesteld binnen het archeologisch werkveld in Vlaanderen.

Indien enkel de archeologen (personen in het bezit van een diploma archeologie) in Vlaanderen in rekening worden gebracht, wijzigen deze verhoudingen enigszins. Van de archeologen werkt 28% in één of andere vorm van overheidsdienst, 45 % in privébedrijven en 27 % bij universiteiten (Figuur 9, Tabel 11 Aantal archeologen tewerkgesteld binnen de verschillende organisaties in het archeologisch werkveld in Vlaanderen. Daaruit valt af te leiden dat het grootste aantal werknemers die niet over een diploma archeologie beschikken, tewerkgesteld zijn in de overheidssector.

Verder blijkt dat van het totale aantal medewerkers tewerkgesteld binnen de Vlaamse archeologische sector 66 % beschikt over een diploma archeologie (

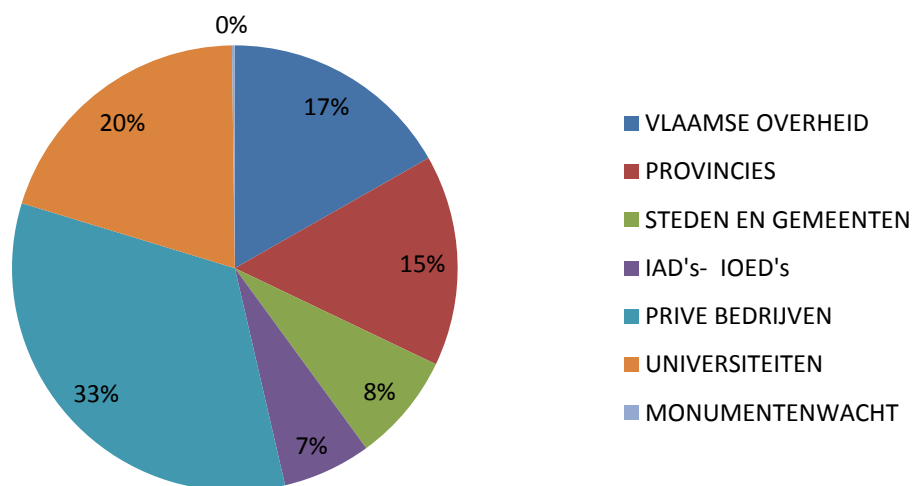
Figuur 10).

Ter vergelijking, in 2013 telde het ganse Vlaamse Gewest 2.747.000 werkende personen¹⁷. Het aandeel aan medewerkers tewerkgesteld in het archeologisch werkveld binnen deze groep is dus zeer klein.

Vlaamse Overheid	81
Provinciale overheden (Provincies)	74
Stedelijke en gemeentelijke overheden (Steden en gemeenten)	38
Intergemeentelijke archeologische (IAD's) en onroerendergoeddiensten (IOED's)	31
Privébedrijven	161
Monumentenwacht	1
Universiteiten	97
TOTAAL	483

Tabel 10 Overzicht van het aantal personen tewerkgesteld binnen het archeologisch werkveld in Vlaanderen

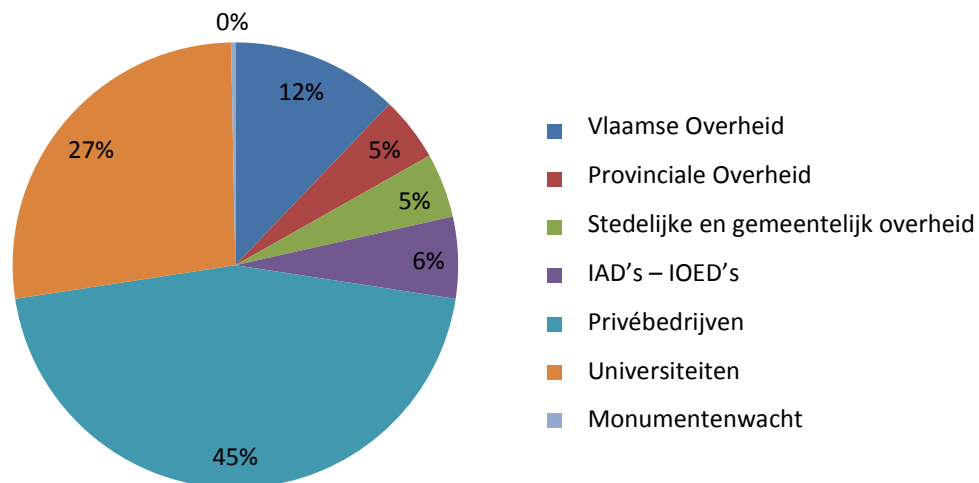
¹⁷ Bron FOD Economie – Statistics Belgium, ADSEI EAK - meer info

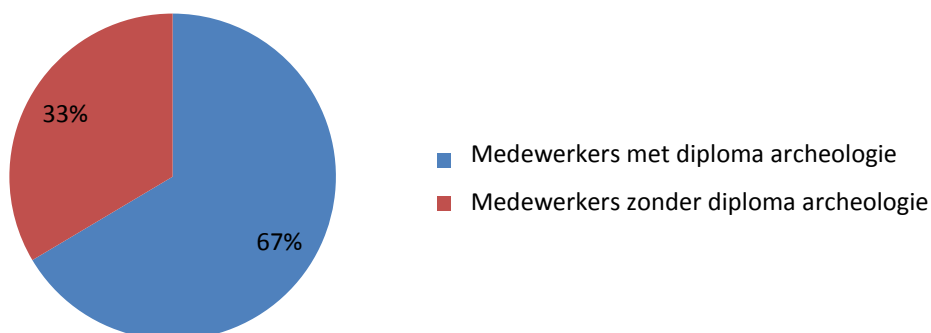
Figuur 8 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers per organisatiegroep tewerkgesteld in het archeologisch werkveld in Vlaanderen

Vlaamse Overheid	41
Provinciale overheden (Provincies)	15
Stedelijke en gemeentelijke overheden (Steden en gemeenten)	15
Intergemeentelijke archeologische (IAD's) en onroerenderfgoeddiensten (IOED's)	19
Privébedrijven	145
Monumentenwacht	1
Universiteiten	87
TOTAAL	323

Tabel 11 Aantal archeologen tewerkgesteld binnen de verschillende organisaties in het archeologisch werkveld in Vlaanderen

Figuur 9 Procentuele verhouding van het aantal archeologen per organisatiegroep in het archeologisch werkveld in Vlaanderen

Figuur 10 Procentuele verhouding van het aantal medewerkers met en deze zonder diploma archeologie in het archeologische werkveld in Vlaanderen

Geslacht

Vlaamse Overheid

Gegevens over het demografische profiel van het personeelsbestand van de Vlaamse Overheid zijn beschikbaar van 2007 tot en met 2013. Daaruit blijkt dat het aandeel vrouwelijke personeelsleden de voorbije jaren toenam en nu ook de meerderheid vormt. In 2013 is het aandeel van vrouwelijke personeelsleden verder toegenomen tot een verhouding van 55,2% vrouwen tegenover 44,8% mannen ¹⁸.

Als we het totaal aantal werknemers dat binnen de Vlaamse Overheid tewerkgesteld is inzake archeologie bekijken zien we wel nog een duidelijk overwicht aan mannelijke medewerkers (65%). Kijken we enkel naar de archeologen dan is dit mannelijk overwicht wel een stuk lager namelijk 56 % mannelijke en 44 % vrouwelijke archeologen. De reden daarvoor is een duidelijk overwicht aan mannen bij de depotmedewerkers (niveau D) nl. 23 mannen versus 2 vrouwen. Deze medewerkers werden in de meeste gevallen aangeworven voor assistentie op het terrein bij de opgravingen van het voormalig Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed.

Provincies

Bij de provincies is de opdeling man/vrouw zowel bij alle medewerkers als bij de archeologen vrij gelijkaardig nl. respectievelijk 54% (medewerkers man)- 46 % (medewerkers vrouw) en 53% (archeologen man)- 47% (archeologen vrouw).

Bij Monumentenwacht is slechts 1 vrouwelijke archeoloog in dienst.

Steden en gemeenten

Bij de steden en gemeenten is er een groter aandeel van mannen bij de medewerkers (58%) maar ook hier is het aandeel aan mannelijke archeologen kleiner (53%).

Intergemeentelijke archeologische diensten en onroerenderfgoeddiensten

Bij de intergemeentelijke archeologische diensten en intergemeentelijke onroerend erfgoeddiensten blijkt er een duidelijk mannelijk overwicht zowel bij alle medewerkers als bij de archeologen waar het overwicht aan mannelijke archeologen zelfs nog licht oploopt. In totaal beschikken de IAD's en IOED's over 71 % mannelijke medewerkers. Wanneer we de archeologen bekijken zien we 72% aan mannelijke archeologen en slechts 28 % vrouwelijke archeologen.

Privébedrijven

Bij de privébedrijven zijn geen cijfers bekend voor alle medewerkers, wel voor de archeologen. Er blijkt een groter aandeel aan mannelijke archeologen (58 %) in dienst te zijn bij de privébedrijven.

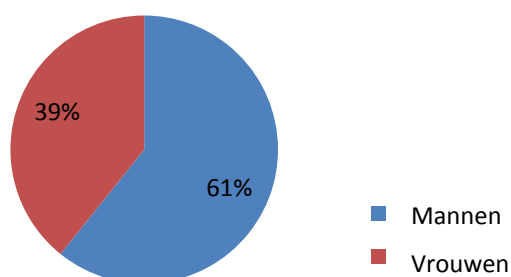
¹⁸ <http://www.bestuurszaken.be/demografische-gegevens>

Universiteiten

Ook bij de **universiteiten** is er een overwicht aan mannelijke archeologen (68 %).

Samengevat...

Wanneer we alle archeologen tewerkgesteld binnen de Vlaamse archeologische sector bekijken zien we een groter aandeel aan mannelijke archeologen. (Figuur 11, Tabel 13) Bij de intergemeentelijke diensten en de universiteiten is er een overwicht aan mannelijke archeologen. Bij de provinciale en lokale overheden is de verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke archeologen meer evenwichtig (Tabel 12)

Figuur 11 Procentuele verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke archeologen tewerkgesteld in de archeologische sector in Vlaanderen

	Aantal medewerkers	M	V	Aantal archeologen	M	V
VLAAMSE OVERHEID	81	53	28	41	24	17
PROVINCIES	74	40	34	15	8	7
STEDEN EN GEMEENTEN	38	22	16	15	8	7
IAD's- IOED's	31	23	8	19	13	6
PRIVE BEDRIJVEN	161 – 145 geslacht gekend	84 + ?	61 + ?	145	84	61
UNIVERSITEITEN	97	65	32	87	59	28
MONUMENTENWACHT	1	0	1	1	0	1
TOTAAL	483 – 467 geslacht gekend	287 + ?	180 + ?	323	196	127

Tabel 12 Aantal archeologische medewerkers en archeologen in de archeologische sector in Vlaanderen, per geslacht en per organisatiegroep

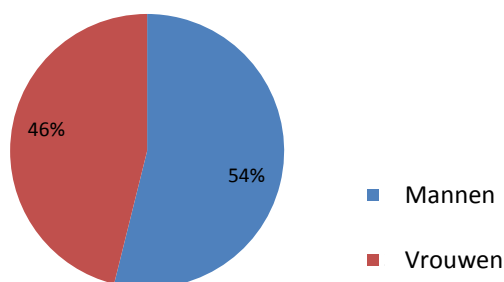
Geslacht						
	Aantal	Geslacht gekend	Vrouwelijk	%	Mannelijk	%
Alle medewerkers	483	467	180	39 %	287	61 %
Enkel archeologen	323	323	127	39 %	196	61 %

Tabel 13 Aantal mannelijke en vrouwelijke medewerkers en archeologen in het totale archeologische werkveld in Vlaanderen

Wanneer we de totaliteit van de werkende personen in het Vlaamse Gewest bekijken zien we dat 54 % van het mannelijk geslacht is , 46 % van het vrouwelijk geslacht (Figuur 12- Tabel 14).

	Aantal werkende personen (15-64 jaar), x 1.000 in het Vlaams Gewest
vrouwen	1.267
mannen	1.480
totaal	2.747

Tabel 14 Aantal werkende vrouwen en mannen in het Vlaams Gewest (2013) (Bron: Statistics Belgium¹⁹)

Figuur 12 Percentage van werkende mannen en vrouwen in het Vlaams gewest (2013)(Bron: Statistics Belgium)

Procentueel bekeken ligt het aantal vrouwen tewerkgesteld in het Vlaamse archeologisch werkveld (39%) dus lager dan het aantal werkende vrouwen in het Vlaams Gewest (46%).

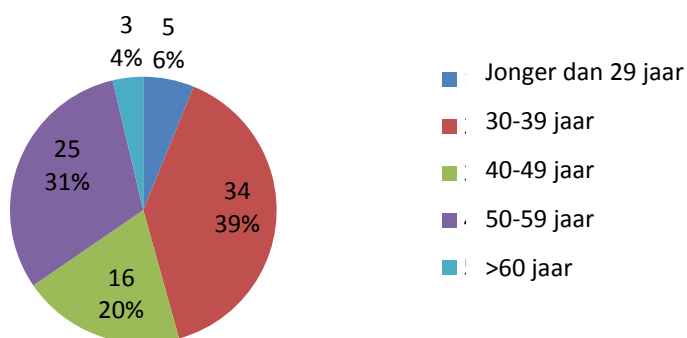
¹⁹ Statistics Belgium, De arbeidsmarkt in absolute cijfers

Leeftijd

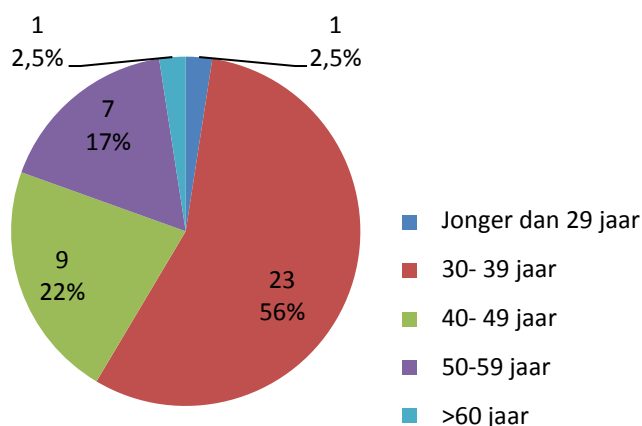
Eén van de arbeidsmarktindicatoren is de leeftijd van de werknemers. In dit onderzoek worden de werknemers onderverdeeld in volgende leeftijdsklassen: – 29 jaar , 30 tot en met 39 jaar, 40 tot en met 49 jaar, 50 tot en met 59 jaar en 60+, op datum van 31/12/2013. Deze opdeling komt overeen met de leeftijdsklassen afgesproken binnen de Europese projectgroep.

Vlaamse Overheid

Bij de Vlaamse Overheid (Vlaamse Landmaatschappij en het agentschap Onroerend Erfgoed) vormt de groep 30- t.e.m. de 39-jarigen de grootste groep medewerkers maar ook de oudere leeftijdscategorieën zijn goed vertegenwoordigd (Figuur 13). Bij de archeologen is het overwicht van deze groep nog groter. 56% van de archeologen werkzaam bij de Vlaamse Overheid behoren tot de groep 30- tot 39-jarigen (Figuur 14).

Figuur 13 Procentuele verdeling per leeftijdscategorie van de medewerkers archeologie bij de Vlaamse Overheid

Figuur 14 Procentuele verdeling per leeftijdscategorie van de archeologen bij de Vlaamse Overheid

Provincies

Wanneer we alle medewerkers bekijken bij de provinciale diensten zien we dat de leeftijdscategoriën 30-39 jaar, 40-49 jaar en 50-59 jaar goed vertegenwoordigd zijn. Wanneer de enkel de archeologen bekijken zien we dat de categorie 30-39 jaar de grootste groep vormt. (Tabel 15)

Aantal medewerkers	<29	30-39	40-49	50-59	>60
74	5	25	17	26	1
Aantal archeologen					
15	1	8	4	5	0

Tabel 15 Totaal aantal medewerkers en aantal archeologen per leeftijdsgroep in de provincies

Steden en gemeenten

Net als in de provincies is de groep 30 tot en met 39-jarigen het best vertegenwoordigd. Ook bij de medewerkers vormt dit de grootste groep. In tegenstelling tot de archeologen zijn bij de medewerkers ook de categorieën 40-49 jaar en 50-59 jaar goed vertegenwoordigd. (Tabel 16)

	<29	30-39	40-49	50-59	>60	?
Aantal medewerkers						
38	0	14	11	9	2	2
Aantal archeologen						
15	0	10	2	2	1	0

Tabel 16 Totaal aantal medewerkers en aantal archeologen per leeftijdsgroep in de steden en gemeenten

Intergemeentelijke diensten

Net als bij de provincies en bij steden en gemeenten is de leeftijdscategorie 30-39 jarigen het best vertegenwoordigd bij de intergemeentelijke diensten. (Tabel 17)

	<29	30-39	40-49	50-59	>60	?
Aantal medewerkers						
31	4	11	2	2	0	12
Aantal archeologen						
19	4	11	2	2	0	0

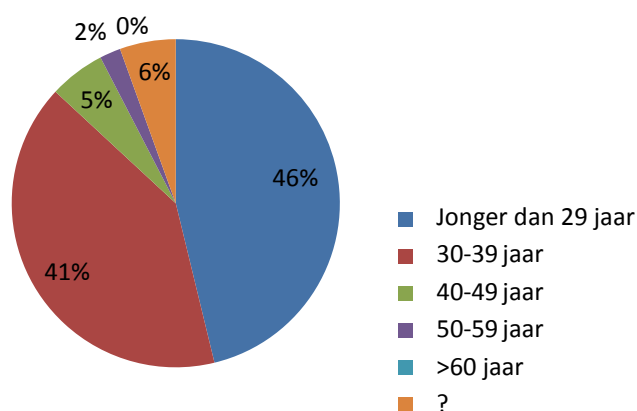
Tabel 17 Totaal aantal medewerkers en aantal archeologen per leeftijdsgroep bij de intergemeentelijke diensten

Privébedrijven

Bij de privébedrijven blijkt 87 % van de archeologen jonger dan 40 jaar (126) . Het merendeel van deze groep blijkt zelfs jonger dan 30 jaar. Deze groep bevat 46 % van alle archeologen tewerkgesteld in de privésector (Tabel 18, Figuur 15) .

Totaal aantal archeologen privébedrijven	< 29 j	30-39 j	40 - 49 j	50-59 j	> 60 j	?
145	67	59	8	3	0	8

Tabel 18 Aantal archeologen per leeftijdscategorie bij privébedrijven

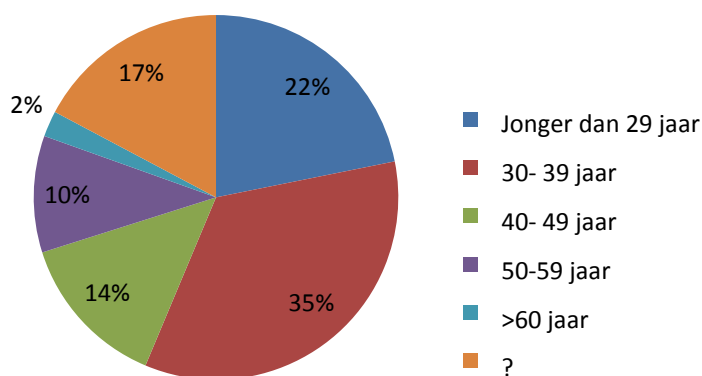
Figuur 15 Procentuele verdeling per leeftijdscategorie van de archeologen bij privébedrijven

Universiteiten

Bij de universiteiten is het merendeel van de archeologische werknemers jonger dan 40 jaar (Tabel 19, Figuur 16).

UNIVERSITEITEN	< 29 j	30-39 j	40 - 49 j	50 -59 j	> 60 j	?
Archeologen	19	30	12	9	2	15

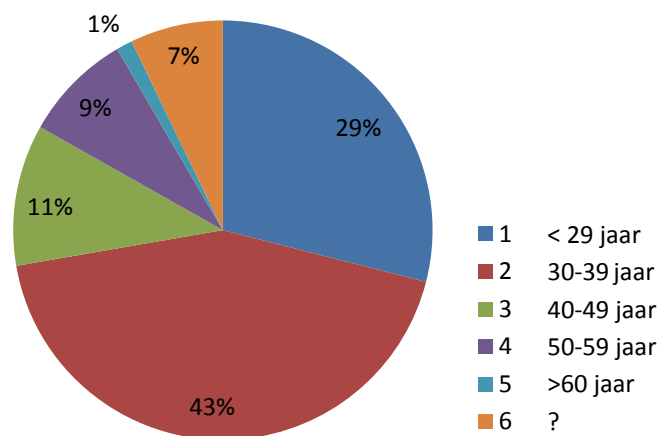
Tabel 19 Aantal archeologen per leeftijdscategorie bij de universiteiten

Figuur 16 Procentuele verdeling per leeftijdscategorie van de archeologen bij de universiteiten

Uit de cijfers blijkt duidelijk dat het archeologisch werkveld een jong werkveld is met een overwicht aan min- 40 jarigen (72 %). Het aandeel aan 50-plussers bij de archeologen is 10 %. (Figuur 17) Dit is zeer weinig in verhouding tot deze groep in de totaliteit van de werkende personen in het Vlaams Gewest (27 %) ²⁰. Een mogelijke verklaring hiervoor is het feit dat de professionele archeologie en in het bijzonder de private archeologische markt een jonge sector is in Vlaanderen. Het jonge karakter van de sector wordt vermoedelijk nog versterkt door de uitstroom van archeologen na enkele achtereenvolgende jaren van tijdelijke tewerkstelling.

²⁰ http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/werk/absoluut/

Figuur 17 Procentuele verhouding van het aantal archeologen epr leeftijds categorie in het Vlaamse archeologisch werkveld

Wanneer we gegevens van geslacht en leeftijd combineren zien we bij de –40 jarigen een groter aandeel aan mannelijke archeologen (55 % versus 45 % vrouwelijke archeologen). Naarmate de leeftijd stijgt, zien we ook een duidelijke stijging van het aantal mannelijke archeologen ten opzichte van het aantal vrouwelijke archeologen . In de groep 50 tot en met 59 jaar zien we dat 79 % van de archeologen man is (zie tabel 18). Wanneer we alle medewerkers in rekening brengen zien we een gelijkaardige tendens (zie tabel 19)

Leeftijd														
	-20		20-29		30-39		40-49		50-59		60		?	
Enkel archeologen		%		%		%		%		%		%		%
Totaal aantal 323	0	0	93	29	142	43	37	11	29	9	4	1	22	7
Leeftijd gekend 305	0	0	93	31	142	47	37	12	29	9	4	1		

Tabel 20 Opdeling van het aantal archeologen per leeftijds categorie in het totale archeologische werkveld

Enkel archeologen	Totaal	M	%	V	%
20-29	93	54	58	39	42
30-39	142	78	55	64	45
40-49	37	26	70	11	30
50-59	29	23	79	6	21
60	4	3	75	1	25
?	18	12		6	
Totaal	323	196		127	

Tabel 21 Opdeling van archeologen volgens geslacht en leeftijdscategorie in het vlaamse archeologische werkveld

Alle medewerkers	Totaal	M	%	V	%
20-29	102	55	54	47	46
30-39	172	96	56	76	44
40-49	66	44	67	22	33
50-59	76	59	78	17	22
60	8	6	75	2	25
?	43	27		16	
Totaal geslacht gekend	467	287		180	
Totaal geslacht niet gekend	16				

Tabel 22 Opdeling van alle medewerkers volgens geslacht en leeftijdscategorie in het Vlaamse archeologische werkveld

Personen met een beperking

In de bevraging werd ook gepeild naar het aantal personen met een beperking tewerkgesteld in de archeologische sector.

De Vlaamse Overheid definieert “personen met een arbeidshandicap” als medewerkers met een aantasting van hun mentale, psychische, lichamelijke of zintuigelijke mogelijkheden, voor wie het uitzicht op het verwerven en behouden van een arbeidsplaats en op vooruitgang van die plaats, langdurig en in belangrijke mate beperkt is. Het gaat ondermeer om personen ingeschreven bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, personen die hun hoogste getuigschrift of diploma hebben behaald in het buitengewoon secundair onderwijs, personen in het bezit van een attest van minstens 66 % arbeidsongeschiktheid²¹.

Bij het agentschap Onroerend Erfgoed hebben 1,3% van de personeelsleden een arbeidshandicap. Het streefcijfer is 2%. Dit percentage betreft evenwel alle medewerkers, niet enkel de medewerkers archeologie.

Als we dit vergelijken met de cijfers voor de volledige Vlaamse Overheid zijn de cijfers vrij gelijklopend. 1,4% van de personeelsleden van de Vlaamse overheid heeft een handicap of chronische ziekte (cijfers op 31/12/2013). Een lichte stijging ten opzichte van de 1,3% het jaar voordien. Eind 2013 telt de Vlaamse overheid 597 geregistreerde personeelsleden met een handicap of chronische ziekte, in 2012 was dat 566. De Vlaamse overheid streeft naar 3% tegen eind 2015.

Bij de bevraging signaleerden de respondenten van de provincies en steden en gemeenten geen medewerkers met een beperking.

De vraag naar de tewerkstelling van personen met een beperking werd ook gesteld aan de privébedrijven. Alle respondenten beantwoorden deze vraag maar slechts 1 privébedrijf geeft aan dat minstens één persoon met een beperking was tewerkgesteld op 31/12/2013.

Het aantal personen met een beperking dat werd gedetecteerd op basis van de bevraging is dus zonder meer zeer laag te noemen.

Een aantal factoren kunnen ertoe leiden dat wanneer men de vraag stelt naar het aantal personen met een beperking/handicap het aantal van de werknemers die tot deze groep behoren onderschat wordt.

Enerzijds is er het begrip “personen met een beperking of personen met een handicap” waarbij het niet altijd voor iedereen duidelijk is wat onder de term handicap of beperking verstaan wordt. Heel wat mensen denken spontaan aan een fysieke beperking (motorische problemen, doofheid, blindheid) of zwaar mentale handicap maar ook problemen die vaak niet op het eerste zicht visueel waarneembaar zijn zoals autisme, leerstoornissen, mentale problemen, kleurenblindheid ,... passen onder deze noemer.

²¹ <http://www.bestuurszaken.be/diversiteit-gelijke-kansen-personeelsleden-met-een-arbeidshandicap>

Personen met een functiebeperking of functioneringsprobleem zijn mensen die last hebben van één of meerdere langdurige ziekten, langdurige aandoeningen of handicaps die oorzaak kunnen zijn voor beperkingen in het dagelijks functioneren.

De Standaardregels van de Verenigde Naties (1994) gebruiken volgende definitie: "De term 'beperking' is een verzamelnaam voor een groot aantal verschillende functiebeperkingen die onder de bevolking van elk land ter wereld voorkomen. Mensen kunnen gehandicapt zijn vanwege een lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke stoornis, medische omstandigheden of een psychische aandoening. Deze stoornissen, omstandigheden of aandoeningen kunnen blijvend of tijdelijk zijn".

Het VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap) hanteert steeds volgende definitie: "Elk langdurig en belangrijk participatieprobleem van een persoon dat te wijten is aan het samenspel tussen functiestoornissen van mentale, psychische, lichamelijke of zintuiglijke aard, beperkingen bij het uitvoeren van activiteiten, en persoonlijke en externe factoren."²²

Anderzijds is het zo dat uit onderzoek blijkt dat niet iedereen zich als zodanig laat registreren en er dus een vrij omvangrijk aantal 'verdoken' gevallen zijn. Dit kan om diverse redenen het geval zijn. Medewerkers wensen niet uit te komen voor hun handicap, zien de handicap zelf niet als een reëel probleem bij het uitoefenen van de functie of hebben schrik van negatieve reacties van collega's²³.

Een studie van het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs toont aan dat de CLB's (Centra voor Leerlingenbegeleiding) archeologie oplist bij de opleidingen waar problemen verwacht werden voor of al gesignaleerd werden door personen met een beperking. Wel dient gesteld te worden dat deze lijst vrij uitgebreid en divers is en archeologie zeker niet één van de weinige opleidingen is waar knelpunten verwacht worden²⁴. De grote bezorgdheid leeft omtrent de opleiding en tewerkstellingskansen van mensen met een beperking in de archeologische sector. Praktische knelpunten bij de uitoefening van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden rond de veiligheid en de bezorgdheid of afgestudeerden met een beperking wel daadwerkelijk een kans zullen krijgen op de arbeidsmarkt worden daarbij aangehaald.

De eerste factoren in acht genomen lijkt het ons inderdaad eerder het feit dat het beroep als fysiek zwaar ervaren wordt dat maakt dat slecht een beperkt aantal personen met een handicap tewerkgesteld zijn binnen de sector. Bij terreinarcheologen en medewerkers wordt een goede fysieke conditie verwacht.

²² <http://www.vaph.be/>

²³ Boulanger V, 2012-2013

²⁴ Praten over talent werkt drempels weg, beroepsgelateerde bezorgdheid, augustus 2012.

Nationaliteit

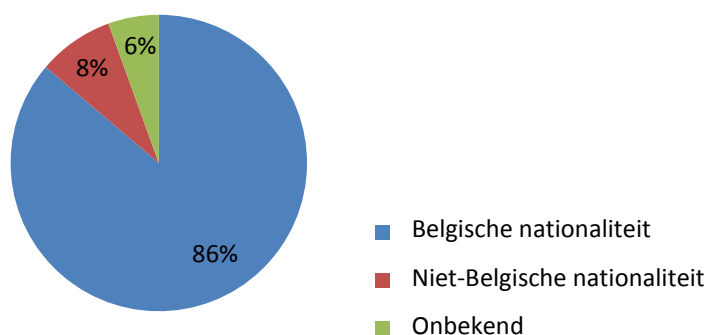
Bij de medewerkers “archeologie” van de Vlaamse Overheid (agentschap Onroerend erfgoed en VLM) blijkt 5 % te beschikken over een andere dan de Belgische nationaliteit.

Bij de provincies beschikt 3% over een andere dan de Belgische nationaliteit.

Bij de steden en gemeenten is 5% niet-Belg en bij de IAD'en en IOED'en 3 %.

Het hoogste percentage aan niet-Belgen vinden we terug bij de universiteiten waar 10 % van de medewerkers niet de Belgische nationaliteit heeft.

Voor de privésector zijn enkel de gegevens met betrekking tot de tewerkgestelde archeologen bekend. Daaruit blijkt dat 86 % de Belgische nationaliteit heeft, 8 % een andere nationaliteit. Van 6 % van de archeologen tewerkgesteld bij de privébedrijven konden we niet achterhalen of ze al dan niet de Belgische nationaliteit hebben (Figuur 18). Er dient wel op gewezen te worden dat het merendeel van de archeologen die niet de Belgische nationaliteit hebben, tewerkgesteld is in één enkel bedrijf met “Nederlandse roots”.

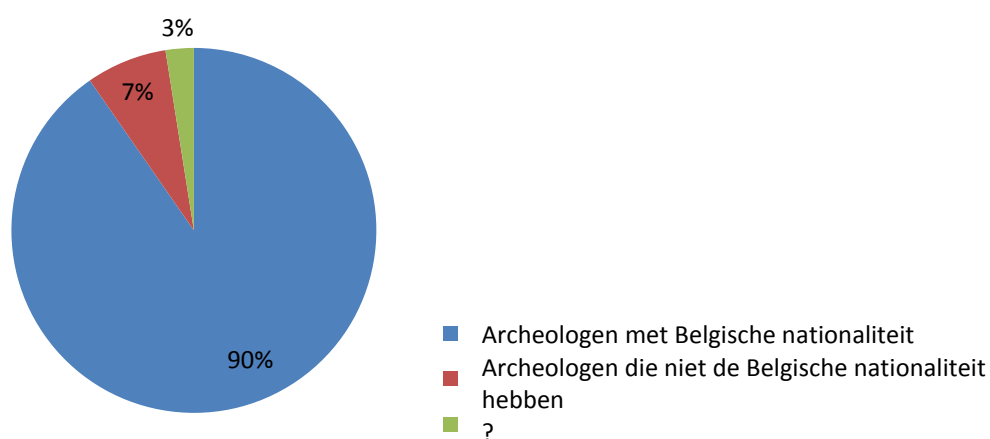
Figuur 18 Procentuele verhouding van de archeologen met Belgische nationaliteit en de archeologen met andere nationaliteit in de privésector

Wanneer alle deelresultaten worden samengebracht, blijkt het merendeel van de medewerkers tewerkgesteld binnen de archeologische sector in Vlaanderen de Belgische

nationaliteit te hebben (Tabel 23 Opdeling van het aantal archeologen en het aantal medewerkers per organisatiegroep en per nationaliteit (Belg, niet-Belg, EU, niet-EU))

	Aantal medewerkers	Belg	Niet Belg	Ander EU-land	Niet EU-land	?
VLAAMSE OVERHEID	81	77	4	2	2	
PROVINCIES	74	72	2	1	1	
STEDEN EN GEMEENTEN	38	36	2	0	2	
IAD's- IOED's	31	30	1	1	0	
UNIVERSITEITEN	97	87	10	6	4	
MONUMENTENWACHT	1	1	0	0	0	
PRIVE BEDRIJVEN	161	125	12	12	0	24
TOTAAL	483	428	31	22	9	24
	Aantal archeologen					
VLAAMSE OVERHEID	41	40	1	1	0	
PROVINCIES	15	15	0	0	0	
STEDEN EN GEMEENTEN	15	15	0	0	0	
IAD's- IOED's	19	19	0	0	0	
UNIVERSITEITEN	87	77	10	6	4	
MONUMENTENWACHT	1	1	0	0	0	
PRIVE BEDRIJVEN	145	125	12	12	0	8
TOTAAL	323	290	23	19	4	8

Tabel 23 Opdeling van het aantal archeologen en het aantal medewerkers per organisatiegroep en per nationaliteit (Belg, niet-Belg, EU, niet-EU)

Figuur 19 Procentuele verhouding van het aantal archeologen met de Belgische nationaliteit en met een andere nationaliteit binnen het Vlaamse archeologische werkveld

De medewerkers die niet de Belgische nationaliteit hebben zijn overwegend afkomstig uit een ander EU-land, en vaak van Nederlandse origine. Er is immers geen taalbarrière tussen Vlaanderen en Nederland. Bovendien hebben een aantal Nederlandse privébedrijven ook een Vlaamse afdeling en stellen ze een aantal van hun medewerkers tewerk in Vlaanderen.

Enkel bij de universiteiten zien we een grotere diversiteit qua nationaliteit en zijn naast Nederlanders ook Amerikanen, Italianen, Duitsers en Engelsen aan de slag. Anderstaligen vinden hier immers sneller hun weg omdat bij (internationale) onderzoeksprojecten ook Engels als voertaal kan worden gebruikt.

Bij de medewerkers archeologie van de Vlaamse Overheid, zijn er zeer beperkt (4 medewerkers) personen met een niet-Belgische nationaliteit. Het betreft vooral personen van Zuid-Europese origine die via tewerkstellingsprojecten als depotmedewerkers aan de slag gingen.

Tewerkstellingsvoorwaarden

Tewerkstellingsregime: voltijdse of deeltijdse tewerkstelling

Wanneer we de gegevens uit de bevraging van de steden en gemeenten bekijken stellen we vast dat de archeologen bijna allemaal voltijds aan de slag zijn (11 voltijds, 1 deeltijds). Dit in tegenstelling tot de medewerkers archeologie waar we zien dat van de 21 medewerkers er 13 deeltijds werken.

Wanneer we de gegevens uit de bevraging van de privébedrijven bekijken, zien we een overwegend voltijdse tewerkstelling. Bij 85 van de 92 werknemers waarvan de gegevens gekend zijn, is de tewerkstelling immers voltijds.

Het tewerkstellingsregime in de archeologische sector werd ook onderzocht op basis van een overzicht van de vacatures gepubliceerd op Archeonet door de verschillende instellingen en organisaties. Omdat het aantal vacatures in 2013 zo beperkt was werd de situatie gedurende de periode 2008-2013 bekeken. Uit het overzicht (Tabellen 24,25,27) blijkt duidelijk dat het merendeel van de vacatures , zowel bij de overheden als in de privésector voltijdse tewerkstelling betreft. Enkel bij de universiteiten zien we, in verhouding tot het aantal aangeboden plaatsen, een iets groter aandeel aan deeltijdse tewerkstelling (Tabel 26). Het betreft dan voornamelijk opdrachten inzake onderwijs en studiebegeleiding.

Vlaamse Overheid	Voltijds	Deeltijds	Vol- of deeltijds
2013	0	0	0
2012	0	0	0
2011	9	0	0
2010	24	0	0
2009	8	0	0
2008	10	1	0

Tabel 24 Overzicht van het aantal vacatureberichten van de Vlaamse Overheid gepubliceerd op Archeonet in de periode 2008-2013 per tewerkstellingsregime

Steden en gemeenten	Voltijds	Deeltijds	Vol- of deeltijds
2013	2	0	0
2012	4	0	0
2011	1	0	0
2010	1	0	0
2009	3	0	0
2008	4	0	0

Tabel 25 Overzicht van het aantal vacatureberichten van steden en gemeenten gepubliceerd op archeonet in de periode 2008-2013 per tewerkstellingsregime

Universiteiten	Voltijds	Deeltijds	Vol- of deeltijds
2013	2	1	0
2012	2	1	0
2011	1	2	0
2010	1	0	0
2009	1	0	0
2008	7	1	0

Tabel 26 Overzicht van het aantal vacatureberichten van universiteiten gepubliceerd op Archeonet in de periode 2008-2013 per tewerkstellingsregime

Privébedrijven	Voltijds	Deeltijds	Vol- of deeltijds
2013	4	0	0
2012	8	0	1
2011	23	0	2
2010	60	0	0
2009	26	0	0
2008	27	1	0

Tabel 27 Overzicht van het aantal vacatureberichten van privébedrijven gepubliceerd op archeonet in de periode 2008-2013 per tewerkstellingsregime

Contractduur

Gegevens over het demografische profiel van het totale personeelsbestand van de Vlaamse overheid zijn beschikbaar van 2007 tot en met 2013. Daaruit blijkt dat bij de Vlaamse overheid het aandeel contractuelen (contracten bepaalde duur) daalde tot 27 % in 2011. De laatste drie jaar bleef het cijfer stabiel.²⁵ Bij de Vlaamse Overheid hebben de medewerkers overwegend contracten van onbepaalde duur. Uit de personeelsgegevens van het agentschap Onroerend Erfgoed blijkt dat het overgrote merendeel van de contracten voor de medewerkers archeologie contracten van onbepaalde duur te zijn (Tabel 29) .

Ook bij de provinciale overheden zien we op basis van de gegevens van de bevraging dat het aandeel medewerkers met een contract van onbepaalde duur veruit het grootst is. Bij de steden en gemeenten is het aandeel aan medewerkers met een tijdelijk contract groter.

Op basis van de cijfers van de bevraging bij privébedrijven blijkt dat zij een hoog aantal medewerkers met een contract van onbepaalde duur tewerkstellen. De universiteiten hebben procentueel het hoogste aantal medewerkers met tijdelijke contracten (Tabel 29). Dit lijkt voornamelijk toe te wijzen aan de tijdelijke contracten voor studiebegeleiding en de tijdelijke onderzoeksopdrachten zoals voor doctoraatsonderzoek.

Archeologen	steekproef	Tijdelijk	%	Onbepaalde duur	%
Vlaamse Overheid	41	3	7	38	93
Provincies	15	2	13	13	87
Steden en gemeenten	25	8	32	17	68
IOED's - IAD's	19	6	32	13	68
Monumentwacht	1	0	0	1	100
Privébedrijven	91	14	15	77	85
Universiteiten	90	56	62	34	38
Totaal	282	89	32	193	68

Tabel 28 Aantal en procentuele verhouding van tijdelijke contracten en contracten met onbepaalde duur bij archeologen per organisatiegroep

²⁵ <http://www.bestuurszaken.be/demografische-gegevens>

Alle medewerkers archeologie	steekproef	Tijdelijk	%	Onbepaalde duur	%
Vlaamse Overheid	81	6	8	72	92
Provincies	74	11	15	63	85
Steden en gemeenten	46	10	22	36	78
IOED's - IAD's	31	8	26	23	74
Monumentenwacht	1	0	0	1	100
Privébedrijven	91	14	15	77	85
Universiteiten	96	62	65	34	34
	420	111	27	306	73

Tabel 29 Aantal en procentuele verhouding van tijdelijke contracten en contracten van onbepaalde duur bij alle medewerkers, opgedeeld per organisatiegroep

Een groter aandeel aan contracten van onbepaalde duur zien we ook wanneer we het overzicht van de vacatures, gepubliceerd op Archeonet van 2008 t.e.m. 2013, bekijken. Bovendien zien we op basis van dit overzicht een duidelijke verschuiving doorheen de tijd. Zowel bij de Vlaamse Overheid als bij de privébedrijven zien we dat er bij het begin van deze periode (2008-2010) voornamelijk contracten van bepaalde duur opengesteld worden. (Tabel 30)

Vanaf 2011 vallen de vacatures bij de overheid weg en zien we dat bij de privébedrijven het aandeel aan contracten van onbepaalde duur toeneemt.

Ook voor de looptijd van de tijdelijke contracten lijkt er een gelijkaardige evolutie waarneembaar. In 2008 zien we dat de duur van de contracten bij de Vlaamse Overheid tussen 5 en 15 maanden bedraagt, terwijl dit bij de privébedrijven varieert van 1 week tot 3 maanden. In 2010 varieert dit bij de Vlaamse Overheid tussen 3,5 maand en 1 jaar en bij de privébedrijven tussen 2 maanden en 1 jaar. Daar waar de tijdelijke contracten bij de Vlaamse Overheid minder lang lopen, tekent zich in de privésector de omgekeerde tendens af. (Tabellen 31 en 32)

	agentschap Onroerend Erfgoed						Privébedrijven					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Onbepaalde duur	1	1	0	5	0	0	0	1	13	9	4	2
Bepaalde duur	9	7	23	3	0	0	27	14	52	8	2	1
Duur onbekend	1	0	1	0	0	0	1	7	5	8	0	1

Tabel 30 Contractduur bij de vacatures gepubliceerd op archeonet in de periode 2008-2013 van het agentschap Onroerend Erfgoed en de privébedrijven

	agentschap Onroerend Erfgoed					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 week	0	0	0	0	0	0
2 weken	0	0	0	0	0	0
1 maand	2	0	0	0	0	0
1,5 maand	0	0	0	0	0	0
2 maanden	0	0	0	0	0	0
2,5 maand	0	0	0	0	0	0
3 maanden	0	0	0	3	0	0
3,5 maand	0	0	3	0	0	0
4 maanden	0	3	0	0	0	0
4,5 maand	0	0	0	0	0	0
5 maanden	1	0	5	0	0	0
6 maanden	0	0	4	0	0	0
7 maanden	1	0	0	0	0	0
8 maanden	0	0	4	0	0	0
11 maanden	1	0	0	0	0	0
1 jaar	3	0	5	0	0	0
15 maanden	1	0	0	0	0	0
3 jaar	0	0	1	0	0	0
?	15	5	1	0	0	0
Kans op verlenging	4	0	6	0	0	0
Met uitzicht op contract onbepaalde duur	0	0	0	0	0	0

Tabel 31 Overzicht van de looptijd van de contracten bij het agentschap Onroerend Erfgoed op basis van de vacatureberichten op Archeonet in de periode 2008-2013

	privébedrijven					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 week	1	0	0	0	0	0
2 weken	0	0	0	2	0	0
3 weken	0	2	0	0	0	0
1 maand	1	4	8	0	0	0
1,5 maand	2	3	0	0	1	0
2 maanden	2	0	13	2	0	1
2,5 maand	1	0	1	1	0	0
3 maanden	5	4	0	0	0	0
3,5 maand	0	0	0	0	0	0
4 maanden	0	0	0	0	0	0
4,5 maand	0	0	9	0	1	0
5 maanden	0	0	0	0	0	0
6 maanden	0	0	3	0	0	0
7 maanden	0	0	0	0	0	0
8 maanden	0	0	1	0	0	0
11 maanden	0	0	0	0	0	0
1 jaar	0	0	1	0	0	0
15 maanden	0	0	0	0	0	0
3 jaar	0	0	0	0	0	0
?	0	8	6	3	0	0
Kans op verlenging	0	0	9	0	0	0
Met uitzicht op contract onbepaalde duur	0	0	7	4	0	0

Tabel 32 Overzicht van de looptijd van de contracten bij de privébedrijven op basis van de vacatureberichten op Archeonet in de periode 2008 - 2013

Salarissen en vergoedingen

De tweejaarlijkse salarisenquête van Vacature en KU Leuven²⁶ levert informatie over het salaris van de Belgen en de factoren die het salaris mee bepalen. De Salarisenquête 2012 werd ingevuld door 45.769 personen, 82 % van hen was Nederlandstalig.

Uit de enquête blijkt dat wie na een basisdiploma hoger onderwijs nog een aanvullende opleiding volgt, zijn gemiddeld startloon in beperkte mate kan verhogen met een master-na-master (+1,6%), postgraduaat (+2,4%), specialisatieopleiding (2,5 %) of een master aan een business school (+2,6%). Een doctoraat verhoogt het gemiddeld startloon met 9.3 %. Mannen verdienen in een vergelijkbare job (vergelijkbaar voor opleidingsniveau, functie, ervaring en bedrijf) 8.4% meer dan vrouwen. Ook de grootte van het bedrijf of de organisatie bepaalt mee het loon. In een bedrijf met meer dan 1.000 werknemers ligt het gemiddelde salaris 15% hoger dan in een bedrijf met maximaal negen werknemers.

Diploma	Gemiddelde bruto startloon
Geen diploma	1.453
Lager onderwijs	1.568
Lager secundair onderwijs	1.764
Hoger secundair onderwijs	1.846
Professionele bachelor, hoger onderwijs korte type/1 cyclus	2.054
Academische bachelor aan een hogeschool	2.017
Academische bachelor aan een universiteit	2.125
Master aan een hogeschool, hoger onderwijs lange type / 2 cycli	2.383
Master aan een universiteit, licentiaat, ingenieur , dokter in de geneeskunde	2.453

Tabel 33 Gemiddeld bruto startloon per diplomaniveau (in euro) in Vlaanderen (bron: Salarisenquête 2012)

Een overzicht van de startlonen per opleiding leert dat het gemiddelde brutostartloon van de master Archeologie, Geschiedenis, Kunstgeschiedenis en Musicologie zich eerder onderaan de categorie van de universitaire masteropleidingen bevindt.

²⁶Marc Vanderlocht, 2012 : Opleiding, Job en salaris. Een synthese van de salarisenquête 2012

Studierichting	Gemiddeld brutostartloon
Farmaceutische wetenschappen	3.420
Burgerlijk ingenieur, Burgerlijk ingenieur –architect	2.856
Geneeskunde (Arts, Tandarts)	2.813
Bio-ingenieur	2.688
Informatica	2.621
Exacte wetenschappen (Biologie, Chemie, Fysica, Geografie, Geologie, Wiskunde)	2.594
Rechten	2.581
Handelsingenieur	2.536
Medisch-sociale wetenschappen	2.474
Biomedische wetenschappen	2.412
Economische wetenschappen	2.410
Toegepaste Economische wetenschappen	2.389
Criminologie	2.318
Psychologie, Pedagogie	2.306
Sociale Wetenschappen (Sociologie, Politieke wetenschappen, Communicatiewetenschappen, Bestuurswetenschappen)	2.217
Archeologie, Geschiedenis, Kunstgeschiedenis, Musicologie	2.208
Talen, Filologie	2.166
Lichamelijke opvoeding, Kinesithérapie, Logopedie	2.148

Tabel 34 Gemiddelde brutostartlonen (≤5 jaar ervaring) per opleiding (in €)²⁷ (bron: salarisenquête 2012)

Uit de salarisenquête blijkt tevens dat het gemiddelde brutosalaris voor starters 3.133 € bedraagt en het gemiddelde nettosalaris 1.984 €. Het salaris is afhankelijk van verschillende factoren zoals diplomaniveau, opleiding, het aantal jaren werkervaring, het functieniveau, de sector en de regio van tewerkstelling.

Bij de Vlaamse overheid en bijgevolg dus ook bij het agentschap Onroerend Erfgoed bestaat de verloning van statutaire en contractuele personeelsleden uit een basissalaris dat geïndexeerd wordt o.b.v. anciënniteit en ev. aangevuld met verschillende toelagen en vergoedingen. Vier componenten bepalen het basissalaris: het functieniveau, de graad, de rang/salarisschaal en de ervaring. De functies worden ingedeeld in vier niveaus (A, B, C, D) op basis van het diploma dat bij de aanwerving vereist is.

Functieniveau	Minimaal vereist diploma
A	Universitair of masterdiploma
B	Graduaats- of bachelordiploma
C	Diploma secundair onderwijs
D	Geen diploma vereist

Tabel 35 Functieniveau's bij de Vlaamse Overheid

²⁷ Marc Vanderlocht, 2012

Binnen een niveau zijn er groepen gelijkaardige functies: graden. Die worden verloond in eenzelfde salarisschaal. In de graad “adjunct van de directeur” vind je diverse functies waarvoor een universitair diploma vereist is, zoals beleidsmedewerker, econoom, communicatieverantwoordel (Tabel 36). Een deel van de archeologen van het agentschap (de voormalige medewerkers van het Instituut voor het Archeologisch patrimonium (I.A.P.) hebben een verloning als wetenschappelijke attaché. Deze functies worden verloond in de salarisschaal 165 (Tabel 36)

Niveau	Diploma vereist voor de functie	Graad binnen de Vlaamse Overheid	Rang/salarisschaal bij aanwerving (zonder ervaring)
A	Universitair diploma	Adjunct van de directeur	A111
A	Universitair diploma	Wetenschappelijk attaché	A165
B	Graduaat/bachelor (3)	Deskundige	B111
C	Hoger middelbaar	Medewerker	C111
C	Hoger middelbaar	Technicus	C121
D	Geen	Technisch assistent	D121

Tabel 36 Overzicht van een aantal van de meest voorkomende graden en salarisschalen bij de Vlaamse Overheid, die ook binnen het agentschap Onroerend Erfgoed gehanteerd worden.

Via zijn graad situeert een ambtenaar zich in een bepaalde rang of salarisschaal. Elk van die schalen start met een minimaal jaarsalaris, wordt gevolgd door een aantal periodieke verhogingen, en eindigt bij een maximaal jaarsalaris. Doorgroeien in de schaal gebeurt op basis van anciënniteit totdat het maximum in die schaal bereikt is.

Statutaire personeelsleden gaan na een aantal jaar anciënniteit over naar een hogere salarisschaal. Contractuele personeelsleden komen niet in aanmerking voor een functionele loopbaan. Ze worden betaald volgens de basissalarisschaal van een statutair personeelslid in dezelfde graad. Hun salaris evolueert enkel binnen die basissalarisschaal.

Elk personeelslid ontvangt naast het loon ook vakantiegeld en een eindejaarstoelage. Het vakantiegeld bedraagt 92% van het brutomaandsalaris. De eindejaarstoelage bedraagt 59,51% tot 80,12% van het brutomaandloon; lagere niveaus krijgen een hoger percentage voor hun eindejaarstoelage.

Daarnaast worden nog een aantal bijkomende financiële voordelen toegekend zoals gratis openbaar vervoer van en naar het werk, fietsvergoeding voor woon- en werkverkeer en maaltijdcheques.

De salarissimulator van de Vlaamse Overheid leert dat een juniorarcheoloog (A111- adjunct van de directeur/ A165 wetenschappelijk medewerker) ca. € 3020 bruto/maand verdient. Na zes jaar anciënniteit wordt dit respectievelijk ca. € 3520 / € 3550 bruto/maand (Tabel 37).

Een technische assistent (niveau D121) verdient € 1875 bruto/maand bij aanvang van de loopbaan. Na zes jaar is dit € 2180 (bruto/maand) (Tabel 38).

Parameters				
Index 1.6084				
Stelsel bedrijfsvoorheffing : Alleenstaande				
Contractueel / Rang A1				
	Salarisschaal 111		Salarisschaal 165	
	Brutoloon	Nettoloon	Brutoloon	Nettoloon
Geldelijke anciënniteit: 0 jaar				
Loon per maand	€ 3019,77	€ 1825,62	€ 3019,77	€ 1825,62
Eindejaarloelag	€ 2011,2	€ 909,75	€ 2011,2	€ 909,75
Vakantietoelag	€ 2778,18	€ 1407,23	€ 2778,18	€ 1407,23
Geldelijke anciënniteit : 6 jaren				
Loon per maand	€ 3522,4	€ 2053,85	€ 3576	€ 2078,84
Eindejaarloelag	€ 2334,29	€ 958,89	€ 2369,81	€ 973,48
Vakantietoelag	€ 3240,6	€ 1497,58	€ 3289,92	€ 1520,38

Tabel 37 Berekening van het loon van een archeoloog op basis van de salarissimulator van de Vlaamse Overheid²⁸, (15/04/2014)

Parameters		
Index 1.6084		
Stelsel bedrijfsvoorheffing : Alleenstaande		
Contractueel / Rang D1		
	Salarisschaal D121	
	Brutoloon	Nettoloon
Geldelijke anciënniteit: 0 jaar		
Loon per maand	€ 1873,79	€ 1373,95
Eindejaarloelag	€ 1115,09	€ 521,17
Vakantietoelag	€ 1723,88	€ 918,98
Geldelijke anciënniteit: 6 jaren		
Loon per maand	€ 2073,31	€ 1424,5
Eindejaarloelag	€ 1212,4	€ 573,16
Vakantietoelag	€ 1874,32	€ 999,18

Tabel 38 Berekening van het loon van een opgraver/depotmedewerker gebaseerd op de salarissimulator van de Vlaamse Overheid²⁹, (15/04/2014)

Uit de personeelsgegevens van de archeologen tewerkgesteld bij het agentschap Onroerend Erfgoed blijkt dat het gemiddelde brutoloon 4005 euro bedraagt. Dit gemiddelde ligt iets lager dan het gemiddelde in het Vlaams gewest voor intellectuele en wetenschappelijke beroepen maar wel beduidend hoger dan het gemiddelde van alle loontrekkenden in het Vlaams gewest (Tabel 41)

²⁸ <http://www.werkenvoorvlaanderen.be/salarissimulator>

²⁹ <http://www.werkenvoorvlaanderen.be/salarissimulator>

	loongegevens (euro)
Laagste : 10 % verdient minder dan	3320
Lager: 25 % verdient minder dan	3600
Mediaan	3925
Hoger: 25 % verdient meer dan	4600
Hoogste: 10 % verdient meer dan	4600
Gemiddelde	4005
steekproefgrootte	41

Tabel 39 Loongegevens van archeologen voltijds tewerkgesteld in de openbare sector (brutolonen op basis van personeelsgegevens)

De 3 respondenten voor steden en gemeenten geven aan dat hun seniorarcheologen tussen 3500-4500 euro bruto verdienen per maand. En ook wanneer we de resultaten van de bevraging bij de intergemeentelijke archeologische diensten bekijken zien we dat de lonen zich binnen dezelfde grootte-orde bevinden.

Bij privébedrijven bedraagt het merendeel van de salarissen voor juniorarcheologen € 2000 tot € 2500 bruto/maand, voor projectleiders € 2500 tot € 3500 bruto/maand. Wanneer we een gemiddeld brutomaandloon berekenen van de juniorarcheoloog tewerkgesteld in een privébedrijf bedraagt dit 2400 euro bruto/maand. Voor een projectleider bedraagt het gemiddeld brutomaandloon 2800 euro (Tabel 40).

Het gemiddeld loon van alle archeologen bij de privébedrijven ligt veel lager dan het gemiddelde van de intellectuele en wetenschappelijke beroepen van alle loontrekkenden in het Vlaamse gewest en ook lager dan het gemiddelde bij alle Vlaamse loontrekkenden³⁰.

	loongegevens
Laagste: 10 % verdient minder dan	2200 euro
Lager: 25 % verdient minder dan	2250 euro
Mediaan	2475 euro
Hoger : 25 % verdient meer dan	3000 euro
Hoogste: 10 % verdient meer dan	3000 euro
Gemiddelde	2567 euro
Steekproefgrootte	100

Tabel 40 Loongegevens van voltijds tewerkgesteld archeologen in de private sector (brutolonen op basis van bevraging)

³⁰ Statistics Belgium, Gemiddelde bruto maandlonen

	Archeologen voltijds tewerkgesteld	Intellectuele wetenschappelijke beroepen	en Alle Vlaamse werknemers voltijds tewerkgesteld
Laagste: 10 % verdient minder dan	2200		
Lager: 25 % verdient minder dan	2250		
Mediaan	3000		
Hoger: 25 % verdient meer dan	3600		
Hoogste: 10 % verdient meer dan	4400		
Gemiddelde	2985	4338	3196
Aantal loontrekkenden	141		775000

Tabel 41 Loongegevens voor het totale archeologische werkveld in vergelijking tot het gemiddeld brutomaandloon in het Vlaams Gewest. (brutolonen op basis van bevraging en Statistics Belgium)

Opleiding

Opleidingsniveau

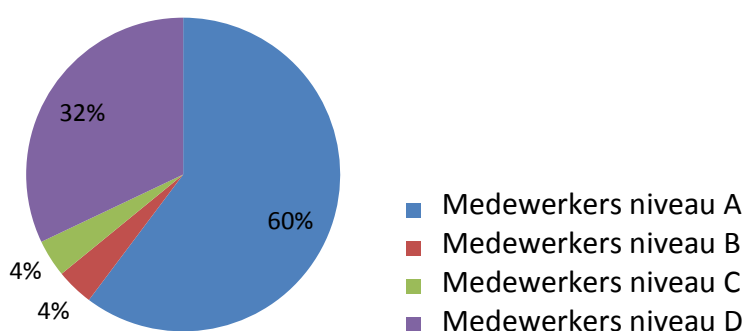
Vlaamse Overheid

Bij de Vlaamse Overheid worden functies ingedeeld in vier niveaus (A, B, C of D) op basis van het diploma dat bij de werving vereist is (Tabel 42)³¹.

Functieniveau	Minimaal vereist diploma
A	Universitair of masterdiploma
B	Graduaats- of bachelordiploma
C	Diploma secundair onderwijs
D	Geen diploma vereist

Tabel 42 Functieniveaus bij de Vlaamse Overheid en corresponderende diploma's (bron: Werken voor Vlaanderen)

De grootste groep van de medewerkers bij het agentschap Onroerend Erfgoed (60 %) binnen de discipline archeologie beschikt over een universitair licentiaats- of masterdiploma. 32 % van de medewerkers behoort tot niveau D (Figuur 20). Dit is de groep waar bij aanwerving geen diplomaverenisten gesteld worden, hetgeen evenwel niet uitsluit dat een aantal medewerkers in deze groep wel degelijk over een diploma secundair onderwijs beschikken.

Figuur 20 Procentuele verdeling van de medewerkers per functieniveau bij het agentschap Onroerend Erfgoed

³¹ <http://www.werkenvoorvlaanderen.be>

Steden en gemeenten

De zeven steden en gemeenten met een eigen archeologische dienst stellen samen 38 medewerkers tewerk. Vijftien onder hen zijn in het bezit van over een diploma archeologie. Een aantal steden en gemeenten, voornamelijk deze die zelf instaan voor interventies op het terrein, beschikken naast de stedelijke archeologen ook over een aantal tekenaars en arbeiders

In de antwoorden op de bevraging bij de steden en gemeenten werd aangegeven dat 2 personen over een Master na Master en 2 personen over een doctoraasdiploma beschikken. Voor wat betreft de andere medewerkers zien we dat de grootste aantal medewerkers behoort tot de groep die beschikt over een diploma hoger secundair onderwijs.(Tabel 43)

Archeologen	15
Master	15
ManaMa	2
Doctoraat	2
Andere medewerkers	23
Zonder diploma	2
Lager secundair onderwijs	3
Hoger secundair onderwijs	11
Hoger onderwijs	4
Master	1
?	2

Tabel 43 Aantal medewerkers per opleidingsniveau bij steden en gemeenten op basis van de resultaten van de bevraging.

Privébedrijven

In de privébedrijven beschikt 8 % van de medewerkers naast een master/licentiaat in de archeologie (of gelijkwaardig) ook over een hoger diploma, hetzij een ManaMa, hetzij een doctoraatstitel. Wanneer we alle medewerkers bekijken zien we dat in de private sector het overgrote deel beschikt over een universitair diploma. Van de 161 medewerkers beschikken er 145 (90 %) over een masterdiploma archeologie(of gelijkwaardig) en slechts 16 (10%) niet.

Samengevat zien we dat 71 % van de medewerkers in het archeologische werkveld in Vlaanderen over een universitair diploma beschikt. Slechts 17% van de medewerkers beschikt hoogstens over een diploma hoger secundair. Het merendeel van deze werknemers is tewerkgesteld in de openbare diensten (Tabel 44).

Hoger secundair	%	Hoger onderwijs	%	Master / Licentiaat	%	Doctoraat	%	?	%
80	17	32	7	282	58	65	13	24	5

Tabel 44 Hoogste opleidingsniveau van de medewerkers in het volledige archeologisch werkveld in Vlaanderen

Opleidingsnoden of vaardigheidsbehoeften

Het Disco-project maakt deel uit van het Europees Life Long Learning programma dat focust op de nood aan levenslang leren. Een overzicht van de opleidingsnoden kan hier dus ook niet ontbreken.

Aangezien er geen bevraging binnen de Vlaamse Overheid is uitgevoerd, zijn er geen opleidingsnoden voor deze groep in kaart gebracht.

Steden en gemeenten/ IAD/IOED

In de groep van de steden en gemeenten en de intergemeentelijke archeologische en onroerenderfgoeddiensten gaven 5 deelnemers in de enquête antwoorden over opleidingsnoden mee. Materiaalkennis wordt als opleidingsnood het meest aangehaald. Er is een grote diversiteit aan opleidingsnoden door de respondenten aangegeven. (Tabel 45, tweede kolom)

Privébedrijven

10 van de 20 deelnemende privébedrijven beantwoordden de vraag naar opleidingsnoden. Vier onder hen gaven de kennis van de bodemkunde op als één van de ontbrekende vaardigheden bij de (beginnende) archeologen. Ook door deze groep werd een grote diversiteit aan opleidingsnoden aangegeven. (Tabel 45, derde kolom). Eén van de tien bedrijven zag helemaal geen opleidingsnoden.

De samenvatting van deze gegevens (Tabel 45 , laatste kolom) leert dat bijna de helft van de respondenten een opleiding inzake bodemkunde als één van de opleidingsnoden ziet. Ook materiaaldeterminatie, praktijkervaring/veldwerk en ICT-toepassingen staan bovenaan de lijst.

Het betreft voornamelijk kennisdomeinen en vaardigheden die onmiddellijk bruikbaar zijn op het terrein en ertoe leiden dat een eerste registratie en interpretatie van de aangetroffen sporen en vondsten vlot en gedegen kan gebeuren.

Opleidingsnoden	Steden en gemeenten/IAD/IOED	Privébedrijven	Samenvatting
Aantal respondenten	5	10	15
Bodemkunde / Geologie	3	4	7
Materiaalkennis	4	2	6
Praktijkervaring / Veldwerk	3	2	5
ICT (GIS, databankbeheer, grafische toepassingen,...)	3	2	5
Management en bedrijfsbeheer	2		2
Veiligheid en gezondheid op de werf	1	1	2
Harrismatrix		1	1
Talenkennis	1		1
(Bouw-)technische kennis		1	1
Fundamenteel wetenschappelijk archeologisch en historisch onderzoek	1		1
Geen		1	1

Tabel 45 Opleidingsnoden zoals aangegeven door de respondenten tijdens de bevraging

Evolutie van de tewerkstelling

In dit deel wordt onderzocht hoe de tewerkstelling in de archeologische sector geëvolueerd is . De evolutie wordt bekeken in vergelijking met 1, 3 en 5 jaar geleden.

Vlaamse overheid

Bij de Vlaamse Overheid wordt sinds een paar jaar bespaard . Dit laat zich voelen in de tewerkstelling van archeologische medewerkers en archeologen.

Naar aanleiding van de oprichting van het agentschap Onroerend Erfgoed in 2011 werd een nieuw personeelsplan opgemaakt voor de periode 2012-2014. De opmaak van dit personeelsplan kaderde binnen het globale reorganisatietraject van het agentschap, waarbij de bestaande functies en personeelsbezetting afgestemd werden op de nieuwe opdracht en strategie.

Dit plan garandeerde tevens de realisatie van de door de Vlaamse regering opgelegde besparingen in personeelsaantal en budget, nl. een daling met 6 % van het personeelsaantal tegen 30 juni 2014 (d.w.z. dat het agentschap dan nog maximaal 316 medewerkers (246,6 VTE) mag tellen of 20 medewerkers minder dan op 30 juni 2009)

In functie van de realisatie van de nieuwe opdracht en strategie werden volgende prioritair personeelsbehoeften gedefinieerd in het plan: beheersarcheologen, landschappers en beleidsonderzoekers en -medewerkers.

In het personeelsplan zijn de tijdelijke projectfuncties (voor de archeologische onderzoeksprojecten “de Kogge van Doel”, “Tongeren Basiliek” en “Aalter- Woestijne” en voor het project “Beschermingsdatabank”) niet opgenomen. In het kader van de besparingen worden die projectfuncties wel meegenomen. Tegen eind 2014 wordt een besparing gerealiseerd van 27 medewerkers, of meer dan 8 % van het personeelsaantal in de beginsituatie (30/06/2009).

Steden en gemeenten

Op basis van de bevraging zien we dat de respondenten bij steden en gemeenten aangeven dat de meeste evenveel medewerkers in dienst hebben en 1 minder medewerkers in dienst heeft dan in 2012. (Tabel 46)

Meer of minder personeelsleden in dienst in vergelijking met	Meer	Evenveel	Minder	Niet van toepassing	?
1 jaar geleden (2012)	/	3	1	/	
3 jaar geleden (2010)	1	2	1	/	2
5 jaar geleden (2008)	1	1	/	1	3

Tabel 46 Evolutie van het aantal personeelsleden bij steden en gemeenten

Privébedrijven

Het merendeel van de privébedrijven geeft in de bevraging aan dat ze meer personeelsleden in dienst hebben dan in 2010 maar minder dan in 2012. (Tabel 47)

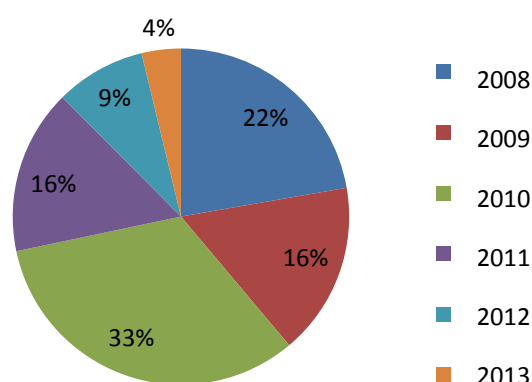
Meer of minder personeelsleden in dienst in vergelijking met	Meer	Evenveel	Minder	Niet van toepassing	?
1 jaar geleden (2012)	3	3	7	2	5
3 jaar geleden (2010)	7	3	1	4	5
5 jaar geleden (2008)	7	2	0	6	5

Tabel 47 Evolutie van het aantal personeelsleden bij privébedrijven

Uit de gegevens van de vacatures gepubliceerd op Archeonet blijkt een stijgende trend in het aantal vacatures tot 2010 (Figuur 21). Vanaf dit moment daalt het aantal vacatures (Figuur 48). Deze dalende tendens is het grootst bij terreinarcheologen en opgravingsmedewerkers.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Archeologen – Diploma Archeologie	36	36	76	31	10	5	194
Niet gediplomeerde opgravingsmedewerkers	10	4	8	2	1	0	25
Verwerking en depot	1	0	1	2	3	2	9
Coördinatie	4	3	0	0	0	0	7
Beleid en beheer archeologie	3	1	1	3	5	0	13
Beleid en beheer depot	1	0	1	1	2	0	5
Onderwijs	4	0	0	3	2	3	12
TOTAAL	59	44	87	42	23	10	265

Tabel 48 Aantal vacatures gepubliceerd op Archeonet per takenpakket voor de periode 2008 t.e.m. 2013

Figuur 21 Procentuele verhouding van het aantal vacatures gepubliceerd op Archeonet per jaar voor de periode 2008-2013

Verwachtingen voor de tewerkstelling in de archeologische sector

Vlaamse overheid

De Vlaamse Regering heeft de Vlaamse administratie opgedragen besparingen te realiseren, zowel op vlak van personeel als op het vlak van budgetten.

Daarbij moeten volgende besparingsdoelstellingen gerealiseerd worden:

- de vermindering van het personeelsbestand van de Vlaamse overheid met 6,5%. De initiële personeelsbesparing bedroeg 5% van het personeelsaantal maar werd nadien in 2012 en 2013 verhoogd naar respectievelijk 6% en 6,5%.
- de besparing van 60 miljoen euro op vlak van de personeelsgerelateerde kredieten in de begrotingsjaren 2012-2014. In februari 2012 werd ook deze besparing verhoogd van 50 naar 60 miljoen euro en bij begrotingscontrole 2014 moet opnieuw 5 miljoen euro bespaard worden.

Binnen elk beleidsdomein bepalen de leidend ambtenaren zelf op welke manier zij deze besparingen onderling verdelen en realiseren. De besparingen moeten gebeuren zonder naakte ontslagen.

In het Vlaams Regeerakkoord van juli 2014 worden hiervoor nog bijkomende doelstellingen vastgelegd. Passages als *“We laten het aantal personeelsleden in dienst van de Vlaamse overheid verder en significant dalen”* geven daar uiting van.

Deze personeelsbesparingen op personeel laten zich ook voelen bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

De vermindering van het personeelsbestand wordt voornamelijk gerealiseerd door het niet vervangen van medewerkers die op natuurlijke wijze afvloeien (aflopen project, nieuwe werkgever, pensionering, overlijden). Deze strategie zal in de komende jaren, gezien het Vlaams Regeerakkoord, niet gewijzigd worden.

Wanneer we de opdeling van het aantal personeelsleden per afdeling bekijken zien we dat 10 % van de medewerkers archeologie projectmatig aan de slag zijn. Bij het aflopen van deze projecten lopen ook de contracten van deze medewerkers af hetgeen inhoudt dat ook hier een daling van het aantal medewerkers te verwachten valt.

Bij de steden en gemeenten verwacht geen enkele respondent dat er het komend jaar meer personeelsleden in dienst zullen zijn.

Meer of minder personeelsleden in dienst verwacht	Meer	Evenveel	Minder	Weet niet	?
Volgend jaar	0	1	2	0	3
Binnen 3 jaar	0	0	1	2	3

Tabel 49 Aantal respondenten van de respondenten over de evolutie in de komende jaren bij steden en gemeenten

Bij de privébedrijven ziet men de situatie iets rooskleuriger in . Het merendeel van de respondenten verwacht evenveel personeelsleden in dienst te hebben, een 3-tal respondenten meent zelfs dat er meer personeelsleden in dienst zullen zijn.

Meer of minder personeelsleden in dienst verwacht	Meer	Evenveel	Minder	Weet niet	?
Volgend jaar	3	9	1	1	6
Binnen 3 jaar	7	2	1	4	6

Tabel 50 Verwachting van de evolutie in de komende jaren bij privébedrijven (aantal respondenten)

Conclusie

Uit de eerdere onderzoeken blijkt dat de archeologiesector in Vlaanderen de voorbije 10 jaar aan ingrijpende veranderingen onderhevig was. Dit zal gezien de inwerkingtreding van het nieuwe onroerenderfgoeddecreet in 2015 de komende jaren niet anders zijn.

Het aantal medewerkers binnen de archeologische sector is voor 2013 berekend op 483 personen. Het aantal archeologen op 323.

De vorige editie van het Disco-project (2008) concludeerde dat in de sector 586 personen werken. In totaal werden bij dit onderzoek 349 archeologen en natuurwetenschappers geteld binnen het Nederlandstalige taalregime. Het verschil tussen beide resultaten is vooral te verklaren door een andere manier van bevraging en vraagstelling en de beperking van dit onderzoek tot Vlaanderen.

Ongeveer de helft van het totale aantal medewerkers binnen de archeologische sector in Vlaanderen werkt in één of andere vorm van overheidsdienst (Vlaams, provinciaal) stedelijk/(inter-) gemeentelijk, 1/3 in privébedrijven en 1/5 in de universiteiten.

Wanneer enkel de archeologen (personen in het bezit van een diploma archeologie) in Vlaanderen in rekening worden gebracht, wijzigen deze verhoudingen enigszins. Van het totale aantal medewerkers tewerkgesteld binnen de archeologische sector in Vlaanderen beschikt 2/3 over een diploma archeologie. Van de archeologen werkt slechts 1/3de in één of andere vorm van overheidsdienst, ongeveer de helft in privébedrijven en 1/4 bij de universiteiten.

Uit het overzicht blijkt dat archeologen in dienst van een lokale overheid vooral belast zijn met beheers- en beleidstaken en dit zowel op Vlaams, provinciaal, gemeentelijk of stedelijk niveau maar ook onder de vorm van intergemeentelijke archeologische en onroerenderfgoeddiensten. Privébedrijven zijn dan weer vooral bedrijvig op het vlak van vooronderzoek en opgravingen. Universiteiten focussen op opleiding en wetenschappelijk onderzoek.

Wanneer we alle archeologen tewerkgesteld binnen de archeologische sector in Vlaanderen bekijken, zien we een overwicht aan mannelijke archeologen. Dit overwicht blijkt het grootst bij de intergemeentelijke diensten en de universiteiten. Bij de provinciale en lokale overheden is een meer evenwichtige verhouding tussen mannen en vrouwen.

In het archeologisch werkveld zijn merendeels min-40 jarigen tewerkgesteld.

Voor zover kan worden afgeleid uit de bevraging zijn slechts een beperkt aantal personen met een beperking tewerkgesteld binnen de archeologische sector.

De brutolonen van archeologen in de private sector en de openbare sector liggen vrij ver uit elkaar. Het gemiddeld loon van alle archeologen bij de privébedrijven ligt veel lager dan het gemiddelde van de intellectuele en wetenschappelijke beroepen van alle loontrekkende in het Vlaamse gewest en ook lager dan het gemiddelde bij alle Vlaamse loontrekkenden.

Het aantal vacatures piekt rond 2010. Nadien zien we, op basis van deze gegevens, geen toename meer van de tewerkstelling. Vooral in de openbare sector zien we een terugval van het aantal vacatures. Een verwachting betreffende bijkomende tewerkstelling zijn in de openbare sector eerder negatief. In de privésector zijn een aantal bedrijfsleiders eerder licht optimistisch gestemd.

Werkgevers signaleren duidelijk opleidingsnoden. Deze zijn doorgaans gelinkt aan vaardigheden die onmiddellijk toepasbaar zijn op het terrein. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat bodemkunde en geologie voldoende gekend zijn en 1/3 van de respondenten wensen meer praktijkervaring en ICT-kennis bij hun medewerkers.

Bibliografie

Beleidsbrief Onroerend Erfgoed, Beleidsprioriteiten 2012-2013, ingediend door de Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand Stuk 1763 (2012-2013) – Nr. 1 ingediend op 19 oktober 2012 (Vlaams Parlement)

Beleidsbrief Onroerend Erfgoed, Beleidsprioriteiten 2013-2014 ingediend door de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand Stuk 2232 (2013-2014) – Nr. 1 ingediend op 21 oktober 2013 (Vlaams Parlement)

Boulanger V., 2012-2013: *Studeren met een “functiebeperking” of studeren met een “handicap”. Onderzoek naar het profiel van studenten met een functiebeperking*, Masterproef aangeboden tot het verkrijgen van de graad van Master of Science in de sociale en culturele antropologie, KU Leuven.

Forum Vlaamse Archeologie, 2010: *Een tweede algemene bevraging omtrent “De archeologie in Vlaanderen”*, Rapport, 21.

Lodewijckx M., 2008: *Discovering the Archaeologists in Europe, De arbeidsmarkt voor archeologen in België in 2007-2008*, 63.

Poelman L. & Engelen G., 2014: *Verklarende factoren in de evolutie van het ruimtebeslag*, Eindrapport, VITO, 72.

Schlanger N. & Aitchison, K. (eds.) 2010: *Archaeology and the Global Economic Crisis: multiple impacts, possible solutions*

Statistics Belgium, *De Belgische arbeidsmarkt in 2012*

Vanderlocht M., 2012: *Opleiding, Job en salaris. Een synthese van de salarisenquête 2012*

VDAB studiedienst, 2013: *België en de Gewesten, Een socio-economische analyse*.

Vlaamse Regering, *Regeerakkoord 2004-2009, Vertrouwen, Verbinden, Vooruitgaan*

Vlaamse studiedienst, 2012: *VRIND 2012, De resultaten van het Vlaamse beleid en de impact op de omgeving*.

Geconsulteerde websites (januari 2013 – mei 2014)

<http://archaeologydataservice.ac.uk/>
<http://www.discovering-archaeologists.eu/>
<http://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=nl>
<http://www.vlaanderen.be/nl>
<http://codex.vlaanderen.be/>
<https://www.onroendergoed.be>
<http://www.monumentenwacht.be/>
<http://www.archeonet.be>
<http://www.pam-ov.be>
<http://www.archaeology.ugent.be>
<http://www.kuleuven.be>
<http://www.vub.ac.be>
<http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/423.htm>
<https://onderzoeksbalans.onroendergoed.be/>
<http://archeologie.antwerpen.be>
<http://www.gent.be>
<http://www.mechelen.be>
<http://www.mechelen.be/137/organisation/31/archeologie.html>
<http://www.ram-oudenburg.be/waarom-archeologie-zo-belangrijk-is-.aspx>
<http://www.adak.be/>
<http://www.archeo7.be>
<http://www.archeonet.be>
<http://www.a-d-w.be/>
<http://www.deklad.be/>
<http://www.raakvlak.be/>
<http://www.winar.be/>
<http://zolad.be/>
<http://www.bienet.be/>
<http://statbel.fgov.be/>
http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/werk/absoluut/
<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl>
<http://www.bestuurszaken.be>
<http://www.bestuurszaken.be/demografische-gegevens>
<http://www.werkenvoorvlaanderen.be/salarissimulator>
<http://www.monarcho.be>
<http://www.archaeology.ugent.be>
<http://www.depotwijzer.be/>

